

Le Dónbeení Bè-sànkani na le zééní là a Zǎn

Vūahǔ túaró nūhǔ

Yia túara mu bè-sànkani vūahǔ lé o Zǎn na lé o *Krista tonkaro. Pāahǔ na ó o wee túa ho yi ká bǎa tà a Krista bǐo á ho Oroomu béε wee beé lò làa sòobéε. O túara ho pāahǔ na ǎa hǐa wǐira a ǎuan zoó díá ho kǎhǔ na wi mu nūmu tǎahǔ, hǐa ǎa le Patimǎosi yi. O túara ho á henǎaná bǎa tà a Krista bǐo sǐa. O le ǎa wǐoka dé mí sǐa o Yeesu yi lé bǐo ó o dàǎna mu bǐo búenbúen. O vūahǔ mu yi á le Dónbeení páanǐ kǐnle vūahǔ bǐo cèrèε wee mi yi.

O Zǎn bǐa mí vūahǔ yi le o Yeesu zééní mǐten làa mí. A lé o Yeesu mu mún bǐa le o túa bǐo ó o mǎn búenbúen (1). Ó o Zǎn ǎèn túara hǎ vǎnna bǐo hènun á nǎnka ǎa kèrètíεwa kuio bǐo hènun na wi ho Azii kǎhǔ yi (2–3). O zééní bǐo ó o mǎn ho wáayi, lè ho sò-mánu firó, lè hǎ bǔaaní bǐo hènun, lè mu bǐowa bǐo hènun, lè hǎ lánpórá bǐo hènun bǐo (4–16). Ho ló-beení *Babiloona cǐló là a Satǎni lè mí ton-sáwá yáaró bǐo (17–20). Bǔn mǎn ó o mǎn ho dǐmǐjǎ finle na le Dónbeení léra. O bǐa le hen làa cǐnú ká a Yeesu á à bǐnǐ ì buen (21–22).

Bǐo ho vūahǔ wee zéeni

¹ Bǐo wi ho vūahǔ na ká yi lé le Dónbeení bè-sànkani na le zééní là a Yeesu *Krista à wón zéení na mí ton-sáwá yi, à ǎa zǔn bǐo ò wé hen làa cǐnú. Ó o Yeesu tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi nǐ-kení, ò o buée lii zéení mu lè mí ton-sá na ǎa le Zǎn. ² Bǐo ó o Zǎn mu mǎn búenbúen ó o mà tǔiá.

O zũ le mu lé le Dónbeenĩ jĩ-cúa, á zũ le lé o Yeesu Krista zéení mu. ³ Bĩa wee kàrán le Dónbeenĩ jĩ-cúa na túara ho vũahũ na kà yi, làa bĩa wee jí hã à pa hã bĩo bán júná òntĩn sí, lé bĩo mu bĩowa mu wéró á sùaràa.

O Zãn tẽnía ba kèrètɛwa kuio bĩo hẹ̀nun yi

⁴ Ho vũahũ mu lé ínén Zãn wee túa ho á à na ho Azii kòhũ lórà bĩo hẹ̀nun kèrètɛwa kuio bĩo hẹ̀nun yi. Le le Dónbeenĩ, ðĩo wi fẹ̀ɛɛ, na wi ká bĩo búí ðĩn yí léra na bò ò bũen, à wé mu sãamu làa mia, à na ho hээрà mia. Le hã háciira mí bĩo hẹ̀nun,* hĩa ðĩn le Dónbeenĩ bá-zàmu kanmúiní yahó à mún wé mu sãamu làa mia, à na ho hээрà mia. ⁵ Le o Yeesu Krista, yĩa wee mĩ ho tũíá le Dónbeenĩ jii, yĩa láayi wi, yĩa nín-yání vèera ló ba nĩ-hía tíahũ, yĩa wi ba bá-zàwa búenbũen jũhũ wán à mún wé mu sãamu làa mia, à na ho hээрà mia.

Lé orén wa wɛn, á hũrun cãni kúaarà kãnianáa wɛn wa bè-kora yi, ⁶ á wó á wa lé le *Dónbeenĩ yankarowà nĩpomu na wee sá bán Maá Dónbeenĩ tonló. Le ho cùkú lè ho pànká à bĩo sí a yi fẹ̀ɛɛ hã lúlúio na jii mía yi. *Amiina!

⁷ Mi loń! Nín-yĩa hã dùndúio yi bò ò bũen. Ba nùpua búenbũen á à mi a, hàrí bĩa cú a. Ho ðimíjńá kãna síiwà búenbũen á à tà le wéɛ o bĩo yi. Lé bũn mu ù wéráa. *Amiina! ⁸ O Núhũso Dónbeenĩ, ðĩo wi fẹ̀ɛɛ, na wi ká bĩo búí ðĩn yí léra, na bò ò bũen, ðĩo dà mu bĩo búenbũen á wee bĩo: «Lé ínén á búa mu bĩo búenbũen jũhũ, á lé ínén mún ò véení mu bĩo búenbũen.»

---

* **1:4** Hã háciira mí bĩo hẹ̀nun: Mu bĩo hẹ̀nun wee zéení mu bĩo na jii sú bĩo. Hen ká á hã háciira bĩo hẹ̀nun lé le Dónbeenĩ Háciri á mu wee zéení bĩo.

O Zān mən o Krista lè mí cùkú beení

⁹ Inén lé o Zān na lé mìn za wa páaníló là a Yeesu bïo yi. I làa mia páanía le Dónbeení bá-zàmu yi, á lèéra mi lò beéró làa bïo mi wee hĩnàa mi sĩa yi làa mia. Lé inén 6a hĩa wĩira á 6uan zoó díá ho kòhũ na wi mu ñumu tĩahũ, hĩa 6a le Patimɔosi yi. Ba zoó díá mi bĩn lé bïo á ĩ buera le Dónbeení bionĩ á zéenia ho tũia na ó o Yeesu mà. ¹⁰ O Nũhũso wizonle zon,† á le Dónbeení Hácírí pánká kera ĩ wán, á ĩ ná tãmu 6úi sã pónpón lòn bũaanĩ tãmu ĩ món. ¹¹ A mu tãmu mu bía làa mi: «Bïo fo wee mi à ũ túa ho vũahũ yi na hã lórá bïo hẹ̀nun na kà kèrètɛwa kuio bïo hẹ̀nun yi: Ho Efɛɛze, ho Simiina, ho Pɛɛkaamu, ho Tiatĩire, ho Saade, ho Filadɛlifii, lè ho Lawodisee.» ¹² Bïo á ĩ ná mu tãmu mu sã, á ĩ yèrèmáa le ĩ khii loń yĩ bía làa mi, á ĩ khii mən fĩntã-cúaawa bïo hẹ̀nun na wó lè ho sánú. ¹³ O o 6úi lòn nùpue‡ á zoó wi hã tĩahũ. Bànso zã ho báká tóní, á can mĩten lè le nín-kéní na tã lè ho sánú. ¹⁴ O ñun-vãní ka pũiapũia lòn yènsé. O yĩo ka lòn dõhũ denle, ¹⁵ á zení wee ñuĩka kũiakũia lòn tõ̀nòn na 6a pà á wĩokaa. O tãmu sã wee ñí lòn ñun-beenĩ vãnáló. ¹⁶ Hã mànàayio bïo hẹ̀nun ó o 6uan lè mí nín-tiání. Ho khà-tóní yara ñunso na ñia wi á wee lé o ñii yi. O yahó ka cèncèn lòn wiso-hádõhũ.

¹⁷ Bïo á ĩ mən wo kà, á ĩ lùwá a tá díá, á yí máa kánkán lòn nùpue na húrún. O o líí bò mí nín-

---

† **1:10** O Nũhũso wizonle: Le wizonle mu lé o Yeesu vèeró wizonle. Le lé ho dimaasi. ‡ **1:13** Mu kèrɛkimu yi á mu bía: «Lòn nùpue za». Mu bïo wee zéeni yĩ ó o Daniyɛele mən (Daniyɛele vũahũ 7.13-14; 10.5-6). Ba zũífùwa cõn ó o nùpue za mu lé Yĩa le Dónbeení mən léra.

tíání ì wán ò o bía: «Yí zón wà. Lé ìnén á 6úa mu bío búenbúen jùhú, á lé ìnén mún khíi véení mu bío búenbúen. ¹⁸ Ìnén lé yia le mukāñi binbirī wi cón. Í lá húrun, á lé mi na wáa wi le mukāñi yi fɛɛɛ hã lúlúio na jii mia yi. Mu húmú á ì pánká wi wán, á ho ñi-hónbó-lóhó á ì pánká mún wi wán. ¹⁹ Awa, á bío fo wee mi, bío wi làa bío 6ueé wé mu món, bún búenbúen à ù túa. ²⁰ Ká mu lé hã mànàayio bío hẹ̀nùn na á ì 6uan lè ì nín-tiáni, lè hã fíntá-cúaawa bío hẹ̀nùn na wó lè ho sánú, bún 6àn kúará á ì zéení làa fo: Hã mànàayio bío hẹ̀nùn hón bío wee zéení le Dónbeení tonkarowà na wee pa 6a kèrètɛwa kuio bío hẹ̀nùn yi bío. Ká hã fíntá-cúaawa bío hẹ̀nùn, hón bío 6èn wee zéení 6a kèrètɛwa kuio bío hẹ̀nùn bío.»

2

Bío mà nɔn ho Efɛɛze kèrètɛwa kuure yi

¹ «Hã jii-cúa na ká á ù túa à na le Dónbeení tonkarowà yi, yia wee pa ho Efɛɛze lóhó kèrètɛwa kuure yi:

«Yia 6uan hã mànàayio bío hẹ̀nùn lè mí nín-tiáni, na wee varáka hã fíntá-cúaawa bío hẹ̀nùn na wó lè ho sánú tiahú, lé wón wee bío bío ká: ² Í zú bío mi wee wé, mi tà le lònbee yi mu bío yi, á mún wee hí mi sía mu yi. Í zú le bía lé 6a ñi-sūmáa á mi pã bío. Ba 6úi na le mí lé o *Krista tonkarowà à mu yí bon, á mi khéra kúará, á zú le 6a lé 6a sabín-fúaalowa. ³ Mi wee tà hí mi sía, à tà le lònbee yi ì bío yi, mi yí máa tèé mi bàra. ⁴ Eɛ ká ì màhã à zá làa mia bío 6úi na á ì mɔn mia à mu yí se bío yi. Bío mi wa làa mi pãhú na mi

dàrna ho fūuhǔ fá, wón b̀anso á mu húmú cúa-
jun ní máa yí.»

Bionǐ mà n̄n ho Pεεkaamu k̀er̀et̄εwa kuure yi

¹² «Hã j̄i-cúa na k̀a á ũ túa à na le Dónbeenǐ tonkaro yi, ȳia wee pa ho Pεεkaamu k̀er̀et̄εwa kuure yi:

«Ȳia ho khà-tóní yara junso na j̄ia wi á wee lé j̄ii yi, lé wón wee bío bío k̀a: ¹³ǐ z̄ũ le ho lóhó na fo wi yi lé o *Sat̄ani béεnǐ d̄iiníi. Mi yí binía ǐ m̄ón à mi f́ará d̄in mi s̄iadéró m̄ii wán. H̄arí p̄ahǔ na ba b́o a n̄i na ba le Antipaasi yi mi c̄ón hen na ó o Sat̄ani mu wi yi, á mi pá wíokaa d́o mi s̄ia m̄ii. O Antipaasi mu lé wón mà ho t̄úia ǐ j̄ii binbirí. ¹⁴εε k̀á ǐ màh̄á à zá làa mia c̄inú bío á ǐ m̄on mia à mu yí se bío yi. Ba búii wi làa mia na b̀o a n̄i na ba le *Balaamu k̀aránló yi. Wón na zéenia o *Isirayεele n̄ipomu khà v̄iníló là a n̄i na lé o béε, ȳia ba le Balaaki† á bán là h̄ã w̄onna taa, á wó ho h̄ã-fénló le ho bá-fénló le mí s̄iǐwà. ¹⁵Lé k̀a s̄ii ba búii mún wi làa mia á b̀oraa ba Nikolayitewa k̀aránló yi. ¹⁶A mi cén yèrè má mi yilera le mi wára. K̀a mi yí yèrè máa, á hen làa c̄inú k̀á ǐ b̄uen, á b̄ueé fi làa bán n̄upua so le ho khà-tóní na wee lé ǐ j̄ii yi.

¹⁷ «Ȳia wee j̄i bío, à b̀anso j̄i bío le Dónbeenǐ Hácírí wee bío na ba k̀er̀et̄εwa kuio yi. Ȳia dàrna ho fūuhǔ fá, á ho *maanε na ba s̄ankaa á ǐ ì na a yi ó o ò là. ǐ mún ñ na le hue-poni b̀anso yi. Le huee mu á ǐ w̄óncí le yèn-finle wán á à na

† **2:14** Balaamu làa Balaaki: Mi Lorí Míló v̄uahǔ (Nombres) 22–24; 25.1-3; 31.16

6ànsò yi. Nĩ-veere yí dà máa zūn le yèni mu ká yínón yĩa le hue-poni mu nòn yi.»

Bío mà nòn ho Tiatire kèrètíewa kuure yi

¹⁸ «Hã jì-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeenĩ tonkaro yi, yĩa wee pa ho Tiatire lóhó kèrètíewa kuure yi:

«Yĩa lé le Dónbeenĩ Za, na yĩo ka lòn dõhũ ðenle, á zení wee juiíka lòn t̃jòn, lé wón wee bío bío kà: ¹⁹ Bío mi wee wé á ì zũ. A le waminĩ na wee mi mia, làa bío mi yí máa bĩnĩ ì món, làa bío mi wee wé na 6a nùpua yi, làa bío mi wee hĩnáa mi sía, mu búenbúen á ì zũ. I mún zũ le hã làa na kà wán, á bío mi wee wé á po bío mi wó p̃ahũ na mi búakáa dó mi sía o Yeesu yi. ²⁰ Εε ká ì màhã à zá làa mia bío búu na ì mòn mia à mu yí se bío yi. O hãa Zezabεεle†, yĩa le mí lé le *Dónbeenĩ jì-cúa fεero à mu yí bon á mi wee día ò o khà ì ton-sáwá ṽinĩ. O wee j̃aa 6a dé ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síwà wéró yi, lè hã wònna taa làró yi. ²¹ A ì nòn ho p̃ahũ wo yi, ò o yèrémá mí yilera lè mí wárá, ká a màhã yí tà le mí ì día mí koomu wárá. ²² Awa! I ì wé ó o ò tè mu ṽámú á b̃ia làa wo wee páanĩ búenbúen á ì beé lò làa sòobéε, se 6a bèn yèrémáa, á día a koomu wárá. ²³ B̃ia bò a yi búenbúen á ì ì búe. Ká mu wó kà, á 6a kèrètíewa kuio búenbúen á à zūn le ínén lé yĩa á zũ a nùpue yilera, làa bío ó o síi vá yi. I ì saánĩ mi nĩ-kénĩ kénĩ yi á à héha làa bío mi wee wé.

²⁴ «Ká minén Tiatire kèrètíewa kuure nùpua na ká, na yí tà yí bò ho kàránlò mu yi, á mún yí

† **2:20** Zezabεεle: Mi lorĩ Bá-zàwa nín-yání ṽuahũ (1 Rois) 16.31; 19.1-2

wi mi zūn bïo 6a wee ve là a *Satāni bïo na sà yi, bán á ì bïo bïo kà á à na yi: I máa bíní máa hení bïo búí wéró máa na mia, ²⁵ ká bïo mi dó mi sïa mií lé bñn mi fàrá ðñn wán làa bïo mi wee wéráa mu fúaa ì bíní búenlò.

²⁶⁻²⁸ «Yia dàina fá ho fūuhū, á bò bïo á ì wee zéeni yi fúaa mu véenii, wón á ì na ho pànká yi ó o ò wé hã síwà búenbúen ñuhū wán làa bïo á ìnén mún yúráa ho pànká ì Maá cñn bïo síi. O o ò sùwaní mí pànká 6a wán làa sòobéε, á wé è fi 6a lòn sïa na má làa córó. Bànso á ì na hã tá-tïa mànàayiire yi. §

²⁹ «Yia wee ñí bïo, à 6ànso ñí bïo le Dónbeení Hácíri wee bïo na 6a kèrètíεwa kuio yi.»

3

Bïo mà ñn ho Saade kèrètíεwa kuure yi

¹ «Hã ñi-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro, yia wee pa ho Saade lóhó kèrètíεwa kuure yi:

«Yia hã hácíira bïo hènun na bïo sã le Dónbeení yi wiráa, na hã mànàayio bïo hènun wi níi yi, lé wón wee bío bïo kà: Bïo mi wee wé á ì zū. Ba ñupua wee leéka le mi yú le mukāñ binbirí, à mi ñn húrún le Dónbeení yahó.

² Awa, á mi cén fání mi yïo, à dé pànká miten yi, à bïo ká mia ñuhū hïa yí búe. Mu bon. I zū le bïo mi wee wé á ñii yí sú ì Maá Dónbeení yahó.

³ Awa, á mi bíní leéka mi yiwa bïo mi já lè le

---

§ **2:26-28** Tá-tïa mànàayiire: Le mànàayiire mu wee zéeni le sée yíró bïo. Le mún wee zéeni a Krista bá-zàmu 6úakáró bïo. Mi loñ Lení vūahū (Psaumes) 2.8-9; Míló vūahū (Nombres) 24.17; Bè-sànkani vūahū 22.16

Dónbeenĩ bíonĩ á tà le yi bío. Mi yèrémá mi yilera lè mi wárá, à wé bè le bíonĩ mu yi. Ká mi yí fánía mi yĩ, á ì bueé yòoka mi wán là a kònlo bío. Mi máa dàń máa zūń ì buenlò mi cón pàahũ. ⁴ Εε ká 6a búí màhã wi mi cón ho Saade mu lóhó kèrètíewa kuure t̄ahũ á buan mítén sese le Dónbeenĩ yahó lòn nùpua na s̄-z̄inia wee ce wéréwéré. Bán á à bè làa mi ká 6a z̄á hã s̄i-poa, lé bío 6a ko làa bũ.

⁵ «Làa bũn s̄ii á ȳia dàńna ho f̄ũuhũ fá, á wón ñ z̄iní lè hã s̄i-poa. O yèni á ì máa lén b̄ia yú le mukānĩ binbirĩ yènnáa v̄ũahũ yi hùúu. Ì ì ð̄n ì Maá lè mí tonkarowà yahó á à bío le 6̀anso bío s̄ã miĩ.

⁶ «Ȳia wee jí bío, à 6̀anso jí bío le Dónbeenĩ Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi sese.»

Bío mà n̄n ho Filad̄elifi kèrètíewa kuure yi

⁷ «Hã jí-cúa na ká á ù túa à na le Dónbeenĩ tonkaro na wee pa ho Filad̄elifi lóhó kèrètíewa kuure yi:

«Ȳia na 6̀an s̄ii m̄ia, na lé ho t̄ũiá poni 6̀anso, ȳia ó o *Daviide béenĩ díró níi naló p̄ánká wi níi yi lòn woohũ won-za, ȳia héra mu bío jíi à nùpue máa dàń pe mu jíi, na mún pon mu bío jíi à nùpue máa dàń hén mu jíi, lé wón wee bío bío ká: ⁸ Bío mi wee wé á ì z̄ũ. Ì z̄ũ le 6a nùpua yí máa kònbi mia sese, εε ká mi màhã pá wee bè ì bíoní yi, mi yí p̄ã ì bío 6a nùpua yahó. Awa, ì héra ho z̄ũajii n̄n mia. A nùpue na mún dà à b̄iní ì pe ho á m̄ia. ⁹ Mi lorí, bío ká lé bío á ì ì wé làa b̄ia bío s̄ã a Satāni yi, bán na wee f̄ũaa hã sabióní le mí lé 6a *z̄uífùwa à mu j̄n̄n yí bon. Ì ì wé á

ba buée fàrá mí nɔ̀nkóꝓúná wán mi yahó, á ba à zṹn le í wa mia. ¹⁰ Bío á ì heníá nɔ̀n mia le mi hí mi sía á mi tà bò yi. Lé bũn nɔ̀n á le lònbee na buée khén ho ðímíjá nùpua búenbúen kúará á ínén bèn mún n kǎní mia yi. ¹¹ Hen làa cínú ká í buen. Bío mi dó mi sía mií lé bũn mi fàrá ðín wán làa bío mi wee wéráa mu, bèra a na ò o búí hía yí fé mi bío na wee zéení le mi fá ho fũuhũ.

¹² «Yia dàrina ho fũuhũ fá, wón n kɛ́n lòn bòròbòrò í Maá *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi fɛ́ɛɛ. Bànsò ò kɛ́n le zĩ mu yi fɛ́ɛɛ. Í Maá Dónbeenĩ yèni, lè le lóhó yèni á ì ò túa bànsò wán. Hón lóhó so lé ho Zeruzalɛmu finle na à lé ho wáayi le Dónbeenĩ cǎn á à lii. Inén yèn-finle á ì mún n túa bànsò wán.

¹³ «Yia wee jí bío, à bànsò jí bío le Dónbeenĩ Hácírí wee bío na ba kèrètíɛwa kuio yi sese.»

Bío mà nɔ̀n ho Lawodisee kèrètíɛwa kuure yi

¹⁴ «Hã jì-cúa na ká á ù túa à na le Dónbeenĩ tonkaro yi, yia wee pa ho Lawodisee lóhó kèrètíɛwa kuure yi:

«Yia yèni ba le *Amiina, yia wee mì ho tũíá poni le Dónbeenĩ jii, yia láayi wi, yia lé ho tũíá poni bànsò, na le Dónbeenĩ ðín wán léraráa mu bío búenbúen, lé wón wee bío bío ká: ¹⁵ Bío mi wee wé á ì zṹ. Le Dónbeenĩ bío yi, á mi yí sùwa, á mi mún yí wan. Mi lá ka lè mi sùwa tàá mi lá wan, se bũn pá wáa sũaaní. ¹⁶ Ká bío mi yí sùwa á mi mún yí wan, à mi ka tǎn, á ì ò kũn mia á à kúia. ¹⁷ Mi wee bío le mi níi bío wi, le mi bò miten mi nàfòró wán, bío búí yí fòora mia, tàá. A mi yí zṹ ká mi lé ba yinyio bànsowà á bío màkárí wi. Mi lé ba nĩ-khenia. Mi lé ba muiiwà á wee

vará mi bío. ¹⁸ Awa, á mi díá le í zéení mia: Ho sánú binbirí na ceéra ho dǎhǔ yi á mi wáa ɓuee yà í cǎn. Lé bǔn ñ na ká mi ì wé mu bío ɓànsowà binbirí. Mi ɓuee yà hǎ sǐ-poa í cǎn à zǐ sàráa mi ñiyio. Mi mún ɓuee yà hǎ yǐo tǐni í cǎn à váaní lè mi yǐo à mi wé mi. ¹⁹ Bǐa á ñén wa ká ɓa wó khon, à ñ zǎ làa ba, à bé ɓa. Mi cén bǐnǐ dé sòobéé miten yi, à yèrémá mi yilera lè mi wára. ²⁰ Mi loń, í dǐn ho zǔańii á wee tǎení. Ká yǐa ńá í sǎ á tà le í ɓuee zo, á ñ ì zo ɓànsò cǎn á wa à páaní ì dí.

²¹ «Yǐa dàńna ho fǔuhǔ fá, á ñ wé á ɓànsò ò kǎení mu bá-zàmu kanmúiní wán í ñisǎní, làa bío á ñén mún fá ho fǔuhǔ á karáraa í bá-zàmu kanmúiní wán í Maá ñisǎní.

²² «Yǐa wee ńí bío, à ɓànsò ńí bío le Dónbeenǐ Hácírí wee bío na ɓa kèrètǐewa kuio yi sese.»

4

Le khòonǐ na le Dónbeenǐ wee yi ho wáyai

¹ Bǔn mǎn, á ñ bǐnǐa mǎn à ho wáyai ńii héra. Á mu tǎmu na lá bǐa làa mi lè ho yahó, na sǎ wee ńí lòn bǔaanǐ, lé bǔn tǐn wee bío làa mi: «Buee yòo hen, á ñ ì zéení bío ɓueé wé làa fo.» ² Mí lahó yi, á le Dónbeenǐ Hácírí pànká kera í wán, á ñ mǎn mu bá-zàmu kanmúiní ɓúí ho wáyai ò o ɓúí kará le wán. ³ Bǎnsò semu ka lè hǎ *hue-sení ɓúí na ɓa le zasipu làa saaduana ɕáɕákaró bío síi, á wee ńuiíka kǔíákǔíá. Le bon-khǎnle mún ló kǐnǐa mu bá-zàmu kanmúiní mu yi á wee ńuiíka lòn *hue-sení na ɓa le emeroode. ⁴ Mu bá-zàmu kanmúiní mu ɓàn síi ɓóní làa bío náa kǐnǐa le yi, á ɓa ñ-kǐa ɓóní làa nùwǎ náa kará wán. Ba ɓúenɓúen zǎ hǎ sǐ-poa, á ɓúra mu bá-zàmu khǎnlúaa na wó lè

ho sǎnú. ⁵ Mu bá-zàmu kanmúiní mu á ho viohó ñuúkaró wee lé yi, á ho ñamakaró sǎ mún wee jí le yi. Hǎ fintǎ-cúawa bío hẹ̀nùn zǎnía yèen bàrá le yahó. Hón lé hǎ háciira bío hẹ̀nùn na bío sǎ le Dónbeení yi. ⁶ Bío búí lòn saahó na ñumu wee ce wéréwéré lòn mákǎ dúuhú á mún wi mu bá-zàmu kanmúiní mu yahó.

Búaa búaa náa búí mún ñín kǐnía le kanmúiní mu yi. Ba yara lè ba máa búenbúen lée yío. ⁷ O ñín-yání yía ka lòn kúden. O ñun níi yía ka lòn dǎa-za. O ñín níi yía yahó ka lòn ñupue yahó. O náa níi yía wón ka lòn ñuio na déera wà. ⁸ Ba mí búaa náa búenbúen á mía bío hẹ̀zín hẹ̀zín wi. Hǎ búenbúen vó lè hǎ yío. Bío kà lé bío ba wee bío le wisoni lè ho ñnàahú féeε:

«O Núhúso Dónbeení ñàn síi mía.

O dà mu bío búenbúen.

O wi ká bío búí ñín yí léra.

O wi féeε, o bò ò buen.»

⁹ Hen ká ba búaa mu sansan wee bío yía kará mu bá-zàmu kanmúiní wán beemu bío á wee khòoní a, á wee dé o bǎrákà, wón na wi féeε hǎ lúlúio na ñii mía yi, ¹⁰ à ba ñí-kíá bóní làa ñuwǎ náa lii búrá yía kará mu bá-zàmu kanmúiní wán na wi féeε hǎ lúlúio na ñii mía yahó à búaaní a. Ba wee wé hén mí sǎnú khènlúaa lii kúia mu bá-zàmu kanmúiní yahó ká ba à bío bío kà:

¹¹ «Núhúso, wa Dónbeení,

fo ko lè ho cùkú.

Fo ko lè le khòoní.

Ho pànká búenbúen bío sǎ foñ.

Lé bío ùnén lé yía léra mu bío búenbúen.

Ùnén lé yía le mu keń,

á mu bèn wi.»

5

O Pioza mí dòn lé yĩa ko lè ho vūahū benlò

¹ I bíníá le í loń, á ĩ mɔn à yĩa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán buan vūahū búí lè mí nín-tiání. Ho vūahū mu yahó lè ho mání búenbúen á ho túaró wi wán, á bun. Ho jii lan lè ho sò-mánu hã zen cúa-hèjɔn. ² I mún mɔn wáayi tonkaro búí na pànká wi, ò o wee bío bío kà pónpón: «Yĩa ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó à ben ho lé o yén?» ³ Ká yĩa màhá ko lè ho benlò à kàrán ho á yí ló. Bànso mía ho wáayi, o mún mía ho tá wán, á ho tá fíkòhú ó o mún mía yi. ⁴ Á ĩ bèntín wá mu bío yi làa sòobéε, lé bío á yĩa ko lè ho benlò à kàrán ho á yí ló. ⁵ A ɓa nĩ-kíá ɓóní làa nùwã náa nĩ-kéní búí á wee bío làa mi: «Yí wá bío. Loń, yĩa ɓa wee ve làa Zudaa zĩ-júhú nùpua kúden, o béε *Daviide m̀ǹm̀ǹǹí, á fá ho fūuhú.* Wón lé yĩa ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó, à ben ho.»

⁶ I bíníá le í loń, á ĩ mɔn Pioza búí na ka lòn yĩa na ɓa fá yan làa muiní, ká a đĩn le béení kanmúiní sii yi, ɓa bùaa bùaa náa, lè ɓa nĩ-kíá ɓóní làa nùwã náa tĩahú. O Pioza mu wáa là a yĩo lé mu bío hèjɔn hèjɔn. Hón yĩo so lé hã háciira bío hèjɔn na le Dónbeení tonkaa ho đĩmíjá kùaráa búenbúen yi. ⁷ O Pioza mu vá vaá ɓó yĩa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán, ò o fó ho vūahū na á wón buan lè mí nín-tiání. ⁸ Bío ó o fó ho buan, á ɓa bùaa bùaa náa lè ɓa nĩ-kíá ɓóní làa nùwã náa á bueé búrá a Pioza mu yahó. Ba búenbúen buan hã kòncówá, á

---

* 5:5 Zudaa zĩ-júhú nùpua kúden là a béε Daviide m̀ǹm̀ǹǹí: Mí loń Bío Núhú Búeení vūahú (Genèse) 49.9; Ezayii vūahú 11.1, 10

mún ɓuan hã lánpórà na wó lè ho sánú, na mu ɓio ɓúii na sãmu sí sù á wee cǐ yi. Búñ ɓio so wee zéení ɓia ɓio sã le Dónbeenǐ yi fióró ɓio. ⁹ A ɓa ɓúaa ɓúaa náa lè ɓa ñi-kǐa ɓóní làa nùwã náa wee sío le len-finle na kà:

«Ūnén lé fo ko lè ho vǔahǔ mu féró.

Fo ko lè ho vǔahǔ mu féró à fi ho sò-mánu na lan ho ɓii.

Lé ɓio ūnén lé fo ɓa yan lè le muini.

Ū cǎni lé ɗio yà ɓa nùpua á ɓa ɓio sã le Dónbeenǐ yi.

Ba ló ho ɗimíɓá kǎna nùpua lè mí síiwà ɓúenɓúen yi,

hàrí ɓa wé lùe lée lùe,

hàrí ɓa ɓio ɓióní lée ɓióní.

¹⁰ Fo wó á ɓa lé wàn *Dónbeenǐ yankarowà nǐpomu,

à ɓa wé sá na le yi.

Ba à dí le béenǐ ho tá wán.»

¹¹ I ɓinia le í loí, á í ɓá ho wáayi tonkarowà sã.

Ba ka cèrécèré, á kǐnia mu bá-zàmu kanmúini, lè ɓa ɓúaa ɓúaa náa, lè ɓa ñi-kǐa ɓóní làa nùwã náa yi. † ¹² ɓio kà lé ɓio ɓa wee ɓio ɓónpón:

«O Pioza na ɓa lá fã

á ho ɗànló, lè ho nàfòró, lè mu bè-zúrmini, lè ho pànká á ɓio sã yi.

O ko lè le kǎnbii.

O ko lè ho cùkú.

O ko lè le khòonii.»

¹³ A mu bè-lénnia ɓúenɓúen, ɓio wi ho wáayi làa ɓio wi ho tá yi, ɓio wi ho tá fíkǎhǔ, làa ɓio wi mu ɓumu yi, mu ɓúenɓúen na wi hã kùaràa ɓúenɓúen yi, á í ɓá sã à mu wee ɓio ɓio kà:

† 5:11 Mi loí Daniyeele vǔahǔ 7.10

«Le khòoní, lè le kònbii, lè ho cùkú, lè ho pànká á bǐo sǎ yǎ kará mu bá-zàmu kanmúiní wán, là a Pioza yi fέεε hǎ lúlúio na nii mía yi.»

¹⁴ A ǎa búa búa náa le: Amiina! A ǎa nǐ-kǐa bóní làa nùwǎ náa bèn líí búrá à ǎa búaaná ǎa.

6

O Pioza fù ho sò-mánu bǐo hèzǐn

¹ I bǐnía le í loń, á ĩ mǎn ò o Pioza fù ho nín-yání sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ nii. A ĩ ná ǎa búa búa náa yà-kéní sǎ ò o béra lòn vǐohó na ná: «Buee khǐí lén!» ² A ĩ le í loń, à léé cón-poni na. Yǎ yòora a á ǎuan le tée. O búí nǎn mu bá-zàmu khònlúee wo yi ó o búra á wàráa lòn san-béé á tǐn wà vaá fá ho fǔuhǔ.

³ O o Pioza fù ho ǎun níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ nii. A ĩ ná ǎa búa búa náa ǎun níiso sǎ ò o béra: «Buee khǐí lén!» ⁴ O o cúa búí zoó ló hùεεn lòn dǔhǔ. Yǎ kará a wán ó o búí nǎn ho pànká yi, ò o wé à ho hээрà yí kǎń ho tá wán, à ǎa nùpua wé búe mín. O búí nǎn ho khà-tó-tóní wo yi ó o ǎuan.

⁵ O o Pioza fù ho tǐn níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ nii. A ĩ ná ǎa búa búa náa tǐn níiso sǎ ó o béra: «Buee khǐí lén!» A ĩ le í loń, à léé cón-bírí na lua. Yǎ kará a wán á ǎuan le dεε na ǎa wee mǎnzǎ lè mu bǐo lǐnlǐmu. ⁶ A ĩ ná bǐo búí sǎ lòn nùpue tǎmu ǎa búa búa náa sǐi yi à mu wee bío: «O nùpue wizon-kùure sámú sàánfi lé hǎ daa lǎnpámúarè dà-kéní yàwá. Ká mu lé hǎ sǐo, se léé lǎnpámúarè bǐo tǐn ho yàwá dà-kéní mu yi. Ká ho ǎiló lè ho *dǐvén bǐn à ù día mí yàwá yi.»

⁷ O o Pioza fù ho náa níi sò-mánu na lá lan ho vǔahǔ nii. A ĩ ná ǎa búa búa náa níiso sǎ ó o

béra: «Buee khíí lén!» ⁸ A ì le ì loń à lée cón-khũni na lua. Yia kará a wán yèni 6a le Húmú. Ho ñi-hónbó-lóhó bò a món. Ho ñmíjńa nùpua búenbúen sankanèn cúa-náa níi bïo dó 6a níi yi, à 6a búe 6a lè ho khà-tóní, lè le hini, lè mu vãmú, lè 6a zín-búaa.

⁹ O o Pioza fù ho hònú níi sò-mánu na lá lan ho vũahũ jii, á ì mən hã mànákãwa búii le muini yeenii tá. Bïa bò le Dónbeenĩ bionii yi, á mà ho tũíá le jii á 6a bó, lé bán te mí mànákãwa. ¹⁰ Bïo kà lé bïo hã mànákãwa mu wee bío pǎnpǎn: «Núhũso Dónbeenĩ na bàn síi mía, yia lé ho tũíá poni bànso, lé ho pãahũ yén fo ò pa á à síinínáa ho ñmíjńa nùpua júná á à ñiráa hã yúaa wa búeró bïo yi coon?» ¹¹ A le Dónbeenĩ nən hã síi-poa 6a ñi-kéní kéní yi, à le bíi nən 6a yi le 6a hĩ mí síi cĩnú à paráa 6a ninzàwa ton-sáwá, bàn zàwa lè bàn hĩnni na 6a à búe lè 6arén bïo síi jii síró.

¹² I bĩnía le ì loń, á ì mən ò o Pioza fù ho hèzĩn níi sò-mánu na lá lan ho vũahũ jii, á ho tá dèkío lè mí pánká. A le wii yèrémáa ka kúirikúirikúirí, à ho pĩihũ hón mùia hobobo lòn cãni. ¹³ Hã mànàayio wee tè lii lòn hánbíó na ho pinpi-beenĩ wee díí. ¹⁴ Ho wáyí bun zon mín yi lòn pãhũ á vũnun, á hã búaa lè hã táwá na mu jumú kńía yi, búń búenbúen lóka mí lara yi á vũnun. ¹⁵ Ho ñmíjńa búenbúen bá-zàwa lè 6a júnása, 6a dásiwá júnása, ho nãfòró bànsowá, bïa pánkáwá wi, 6a wobáaní làa bïa wi míten, 6a búenbúen héeera sà míten hã kãní yi lè hã búaa hue-beera pǎnna. ¹⁶ A 6a wee bío lè hã búaa lè mí hue-beera: «Mí jĩ wɛn, à yia kará mu bá-zàmú kanmúiní wán à yí mi wɛn, ò o Pioza síiní wa júná. ¹⁷ Lé bïo á yia kará mu bá-zàmú kanmúiní wán là a Pioza wizon-beenĩ na

6a à fi le cítí yi wáa dǎn. A yia dà à kǎní mítén le wizonle mu yi wón mía.»

7

Le Dónbeenĩ bò le fìmini mí ton-sáwá buráa wán

¹ Bún mǎn, á ì mǎn le Dónbeenĩ tonkarowà nùwá náa à 6a dǎn ho dímíjǎ sǎa mí bǐo náa yi á hò ho pinpiró hen na 6a dǎnka yi, à ho yí và ho tá, lè mu ɲun-beera, lè há vǐnsǎa wán. ² A ì bǐnía le ì loń, á ì mǎn le Dónbeenĩ tonkaro veere ò o ló lè le wii hèníi. Le dèe na le Dónbeenĩ, dǐo lé le mukǎní 6ànso, á wee bè lè mí fìmini ó o 6uan. O o bía bǐo kà pǎnpǎn lè le Dónbeenĩ tonkarowà nùwá náa mu, bǐa le nǎn ho pǎnká yi à 6a yáaráa ho tá lè mu ɲun-beera: ³ «Ho tá lè mu ɲun-beera lè há vǐnsǎa á mi dǎn yí yáa ká wa yí bò le fìmini wán Dónbeenĩ ton-sáwá buráa wán yí vó.» ⁴ A bǐa le fìmini mu bò wán á 6a zéenia ɲii làa mi. Ba búenbúen wó nùpua muaaseé búará-hèɲun làa muaaseé náa. Ba ló a *Isirayεεle ɲipomu zǐ-ɲúná búenbúen yi. ⁵⁻⁸ O *Zudaa zǐ-ɲúhú nùpua na le fìmini mu bò wán lée muaaseé pírú ɲun. O o Urubɛn, là a Kaade, là a Azεεre, là a Nεfutalii, là a Manasee, là a Simion, là a Levii, là a Izakaare, là a Zabulon, là a Zozεεfu, là a Bɛnzamεε, bán búenbúen zǐ-ɲúná nùpua muaaseé pírú ɲun ɲun á le fìmini mu bò wán.

Ba zǎamá-kúii dǎn o Pioza yahó

⁹ Bún mǎn, á ì le ì loń, à lée minka zǎamá-kúii na. Ba ɲii yí dà máa zǔń. Ba ló ho dímíjǎ kǎna nùpua lè mí síiwá búenbúen yi, hàrí 6a wé lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíonĩ lée bíonĩ. I mǎn 6a à 6a dǎn mu bá-zàmu kanmúini yahó, là a Pioza yahó. Ba

zã hã sî-poa, á ßuanka hã yùkúio vǎnna à zéeni le mí sía wan. ¹⁰ Bïo kà lé bïo ßa wee bío pǎnpǎn:
«Wàn Dónbeenĩ na kará mu bá-zàmu kanmúini wán là a Pioza,
lé bán kánia wen.»

¹¹ A ho wáayi tonkarowà búenbúen ðin kǎnia ßa nĩ-kía ßóni làa nùwã náa, lè ßa bùaa bùaa náa na ðin kǎnia mu bá-zàmu kanmúini yi á líí búrá le yahó, á wee búaaní le Dónbeenĩ ¹² ká ßa a bío:

«*Amiina!

Mu bè-zúrmini lè ho dànló lè ho pánká á bío sã wàn Dónbeenĩ yi.

Le ko lè le kǎnbii lè ho cùkú.

Wa ko wa khòoni le à dé le bǎrákà fǎǎ hã lúlúio na jii mía yi.

*Amiina!»

¹³ A ßa nĩ-kía nĩ-kéní wǎa tùara mi: «Ba sî-poa ßansowà mu á fo zũ le? Ba wee lé wen?» ¹⁴ A ï bíá nǎn wo yi: «Wàn maá, únén lé fo zũ ßa.» Ó o nĩ-kínle mu bǎnia bíá: «Bia kà lé bia káa le lònbe-be-beeni* yi. Ba sɛɛra mí sî-zǎnia o Pioza cǎni yi á hã wee ce pǎiapǎia. ¹⁵ Lé búnn te bïo ßa ðinnáa le Dónbeenĩ bá-zàmu kanmúini yahó. Ba wee sá na le Dónbeenĩ yi le wisoni lè mí tǎnàahũ fǎǎ le zǐ-beeni na bío sã le yi yi. A le Dónbeenĩ, ðio kará mu bá-zàmu kanmúini wán á à kɛnì làa ba, á à pa ßa bío.

¹⁶ Hini làa ju-hǎní máa bǎni máa dàn ßa.

Wii máa bǎni máa jí ßa,

á wunwuró mún máa bǎni máa beé ßa lò.

¹⁷ Lé bío ó o Pioza na wi mu bá-zàmu kanmúini sii yi á à pa ßa bío làa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí

* **7:14** Le lònbe-be-beeni: Mi Loñ Matiye vǎahũ 24.21; Maaki vǎahũ 13.19

pia bïo. O wé è dí 6a yahó á à varáa le ñun-dǎní yi, dïo wee na le mukáni binbirí, á le Dónbeení á à sùuka 6a yèn-caa búenbúen.»

8

O Pioza fù ho hẹ̀nùn nǐ sò-mánu

¹ Bïo ó o Pioza màhá fù ho hẹ̀nùn nǐ sò-mánu na lá lan ho vūahǔ ñii, á bïo ho wáayi búenbúen wó tétété á dó mí yi. ² A ï le ï loń, á ï mǎn le Dónbeení tonkarowà nùwǎ hẹ̀nùn na ñin le Dónbeení yahó. A 6a ñon hǎ bŭaani dà-kéní kéní 6a yi. ³ A le Dónbeení tonkaro veere búí ló á bueé ñin le *ǎnsǎn cǐnǐi dèe ñisǎní. O buan ho lánpóhó na 6a wee wé cǐ mu bïo na sǎmu sí yi. Ho wó lè ho sǎnú. A 6a ñon mu bïo na sǎmu sí cèrèe wo yi ò o cǐ mu ho yi ho *ǎnsǎn cǐnǐi dèe na wó lè ho sǎnú wán, dïo wi mu bá-zàmu kanmúini yahó. A mu bïo mu làa bǎa bïo sǎ le Dónbeení yi fíoró ò o páani na le Dónbeení yi. ⁴ A mu bïo na sǎmu sí na wee cǐ ho lánpóhó na ó o buan yi yǐni làa bǎa bïo sǎ le Dónbeení yi fíoró á páania yòó ñon le Dónbeení. ⁵ Bŭn mǎn ó o wáayi tonkaro mu khá hǎ donfŭaa ho *ǎnsǎn cǐnǐi á kúaa ho lánpóhó mu yi á kónkúaa kúaa ho tá wán lè mí pánká. Bïo ó o kónkúaa hǎ kúaa kà sí, á ho vïohó ñuiíkaa á nàmakaa, á ho tá dèkí lè mí pánká.

Hǎ bŭaani bïo náa na nín-yání wǎ

⁶ A ho wáayi tonkarowà nùwǎ hẹ̀nùn na buan hǎ bŭaani wǎa wíokaa mítén hǎ wíló bïo yi.

⁷ O o nín-yání tonkaro wǎa wǎ mí bŭaani. Bïo ó o wǎ le, á ho vïohó mànàayio, lè ho dǎhŭ, lè le cǎni lúnkaa mín yi á ñin ñin tò ho tá yi. A ho tá lè

mí v̄ns̄l̄a lè mí j̄íní b̄io na c̄aka búenb̄úen á à yí mu b̄àn sankan̄n cúa-t̄ín.

⁸ O o j̄un ní tonkaro w̄á mí b̄ūaani. A b̄io búí lòn búe-beeni na zà, á ba lèera dó mu yámú j̄umu yi, á b̄io yèrèmaa wó le c̄ani á à yí mu b̄àn sankan̄n cúa-t̄ín. ⁹ A ba b̄ūaa na wi le c̄ani mu yi á húrun. A h̄a wonna na wi le yi mún fù.

¹⁰ O o cúa-t̄ín ní tonkaro w̄á mí b̄ūaani. A le màn̄ayi-be-beeni búí zà wó ho d̄sh̄ kùera lion h̄a v̄ūna lè h̄a j̄un-d̄āa b̄àn sankan̄n cúa-t̄ín t̄ín wán.

¹¹ Le màn̄ayiire mu yèni ba le Henheró. A h̄a v̄ūna lè h̄a j̄un-d̄āa j̄umu, á b̄io yèrèmaa wó mu j̄un-hia á à yí mu sankan̄n cúa-t̄ín. A ba n̄pua c̄èr̄e húrun lé b̄io ba j̄un mu j̄un-hia mu.

¹² O o cúa-náa ní tonkaro w̄á mí b̄ūaani. A le wii, lè ho p̄ih̄, lè h̄a màn̄ayio sankan̄n cúa-t̄ín t̄ín ní á b̄óniá yi, á mu b̄àn k̄oomu sankan̄n cúa-t̄ín t̄ín ní á wó. A le wisoni lè ho t̄n̄ah̄ sankan̄n cúa-t̄ín t̄ín ní wó le t̄íbírí c̄ikoon.

¹³ A ĩ le ĩ loń, á ĩ m̄n̄ duio búí ò o yòò wee d̄éé ho wáayi fir̄ir̄i á wee b̄io b̄io k̄a p̄np̄n: «Yéréké loo! Yéréké! Ho yéréké á à sá ho d̄im̄j̄á n̄pua yi lé b̄io le Dónbeeni tonkarowà n̄w̄a t̄ín na ká á à w̄í mí b̄ūaani.»

9

B̄io wó h̄a b̄ūaani b̄io hònú ní w̄l̄ó m̄n

¹ O o cúa-hònú ní tonkaro w̄á mí b̄ūaani. A ĩ m̄n̄ màn̄ayiire búí na kùera lion ho tá yi. Ho k̄sh̄ na n̄yiló j̄ii m̄ia j̄ii won-za á ba n̄n le yi.

² A le b̄ueé h̄era ho k̄sh̄ na n̄yiló j̄ii m̄ia j̄ii, á le minka ȳini ló ho yi k̄nt̄un, á pon ho tá búenb̄úen yi á mu wó le t̄íbírí á le wii yí m̄a mi. ³ A ba k̄oyówá ló le ȳini mu yi á bera fò ho tá. Ba n̄n

ho pànká 6a yi à 6a wé taa 6a nùpua lè 6a naawà bïo síi. ⁴ A 6a bía nɔn 6a yi le le jíní, lè há v̄ns̄la, làa bïo lée bïo na wee sà há v̄nna à 6a yí t̄ii yi. Ká 6a nùpua na le Dónbeen̄ ñimíní m̄ia wán lé bán mí dòn à 6a wé taa. ⁵ Ba yí nɔn le níi 6a yi le 6a búe 6a nùpua mu, ká 6a màh̄ à beé 6a lò làa sòobéé á à d̄á há p̄ina bïo hònú. Bïo 6a wee beé là a nùpue lò á ka lòn naa t̄aró v̄ia bïo síi. ⁶ P̄ah̄ na á b̄n̄ n̄ wé yi ká 6a nùpua wé è b̄io le mí lá húrun se mu s̄ūaaní. Éé ká 6a màh̄ máa hí. Ba sía wé è vá mu húmú yi. Éé ká 6a máa yí mu.

⁷ Ba kòoyówá mu ka lòn cúawa na 6a wíokaa há h̄ia t̄aró bïo yi. Ba búenbúen j̄úná á mu bïo búí ponka yi lòn bá-zamu kh̄n̄lúaa na wó lè ho s̄ánú. Ba yara ka lòn nùpua yara, ⁸ á j̄ún-v̄aní túeeka lòn háawa j̄ún-v̄aní. Ba j̄ia ka lòn kúdenwà j̄ia. ⁹ Ba kos̄ia ka lè há ponka yi làa h̄n̄ló b̄iowa búí. Ba m̄ia s̄a wee jí wùrùw̄arí wùrùw̄arí lòn wòtórówa lè mí cúawa na lùwa bò ò va há h̄ia. ¹⁰ Ba z̄ūaa wí á ka lòn naawà z̄ūaa. Lé h̄n̄ z̄ūaa so á 6a à beé lè 6a nùpua lò há p̄ina bïo hònú yi. ¹¹ Ba kòoyówá mu béé lé o tonkaro na pan ho k̄h̄ na n̄yiló j̄ii m̄ia yi. O yèni lè mu heberemu 6a le Abadon, ká mu ker̄ek̄imu á 6a wee ve o làa Apoliyon, mu kúará le «Bè-yáaro.» ¹² B̄n̄ lé ho n̄n-yání yéréké na wó kh̄ina. Yérékéwá b̄io j̄un á pá à b̄iní ì wé á à s̄i b̄n̄ yi.

Bïo wó há b̄ūaaní b̄io h̄èz̄in níi w̄l̄ó m̄ón

¹³ B̄n̄ m̄ón ó o cúa-h̄èz̄in níi tonkaro á w̄á mí b̄ūaaní. A ho *áns̄án c̄íníi d̄èe na wó lè ho s̄ánú, d̄io wí le Dónbeen̄ yahó á t̄amu búí ló kónb̄ūaa mí b̄io náa yi á ï j̄á s̄á. ¹⁴ Mu t̄amu mu b̄ia nɔn

o tonkaro cúa-hèzín níi na ɓuan mí ɓūaani yi: «Ba tonkarowà na ló ho wáayi nùwã náa na ɓa can ho muhũ na ɓa le Efaaraate nii à ũ fee kúia.»

¹⁵ O o feera ɓa kúaarà à ɓa ɓúe ho ɗímíjána nùpua sankanòn cúa-tín níi jùhũ. Ba lá wíokaa ɓa ɗíá á pannáa dén lúlúure so, hón p̄ihũ so, dén wizonle so, hón p̄n-kéní kéní so. ¹⁶ Barén h̄n-táwá na yòora ɓa cúawa á ɓa zéenia nii làa mi. Ba le ɓa lé ho muaaseé khiá-pírú pírú júná khiá-jun. ¹⁷ B̄io á ĩ m̄on lè ɓa síí lé b̄io kà: Ba ɓúenɓúen mu ɓiowa ponka kosía yi. Mu ɓúí ka h̄uεen lòn d̄shũ. Mu ɓúí lé mu bè-búrán. Mu ɓúí lé mu bè-dondó. Ba cúawa júná ka lòn kúdenwà júná. Ho d̄shũ lè le ȳĩní lè ho kíribi wee lé lè ɓa j̄iní. ¹⁸ Mu bè-s̄máa b̄io t̄in mu, ho d̄shũ lè le ȳĩní lè ho kíribi na wee lé lè ɓa j̄iní lé b̄io ɓóka ho ɗímíjána nùpua. B̄ia mu ɓó ɓúenɓúen á à yí ɓa sankanòn cúa-tín. ¹⁹ Ba cúawa mu p̄ankáwá wi ɓa j̄iní lè ɓa z̄úaa yi. Mu bon, ɓa z̄úaa júná wi á ka lòn háwá, lé h̄n ɓa wee ɓóonínáa ɓa nùpua yi.

²⁰ Ká ɓa nùpua na mu bè-s̄máa á yí yú yí ɓó, bán pá yí yèrémáa yí ɗíá mí w̄ɔnna h̄aló. Ba pá wee ɓúaaní ɓa c̄ináwa. H̄a w̄ɔnna na wó lè ho s̄nú, làa h̄ia wó lè le wén-h̄n̄ló, làa h̄ia wó lè ho t̄j̄n̄n, làa h̄ia wó lè h̄a huua lè h̄a ɓùεení, bún na yí máa mi mu ɓio, á yí máa jí mu ɓio, á yí dà máa wé d̄ε, lé bún á bán pá wee ɓúaaní. ²¹ Ba nùpua ɓúeró, lè mu nín-símú wéró, lè ho h̄á-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwá, lè ho k̄n̄ló, bún ɓúenɓúen á ɓa pá yí yèrémáa á yí ɗíá wéró.

Ho vǎn-za na á ho wáayi tonkaro buan

¹ A ì bǐnía le ì loí, á ì mǎn le Dónbeenǐ tonkaro búí na pànká wi, ò o ló ho wáayi wee lii. Le dùndúure pon wo yi lòn dà-zǐnii. A le bon-khǎnle bánbáa o ñúhǔ. O yahó wee ñuíka lòn wii, á zení ka lòn dǎhǔ bǒròbòròwa. ² Vǎn-za búí na héra ó o buan. O nín-tǎnǐn zeñ ó o bò mu yámú ñumu wán, ká a nín-káahón zeñ ó o bò ho tá wán, ³ ò o béra pǎnpǎn lòn kúden. Bǐo ó o béra kà sii, á ho vǐohó nàmakaró bía hǎ zen cúa-hèñun. ⁴ Bǐo á hón vǐohó so nàmakaa khǐina, á ì wi à ì túa bǐo ho nàmakaró mu bía, á ì ñá tǎmu búí sǎ ho wáayi à mu bía: «Ho vǐohó mu nàmakaró bàn ñi-cúa á ù bua ù dòn. Yí túa hǎ.» ⁵ O o tonkaro na á ì mǎn ò o ðǐn mu yámú ñumu lè ho tá wán, á hónía mí nín-tǎnǐn ní dá ho wáayi, ⁶ ò o báa lè le Dónbeenǐ yèni, ðio wi bǐn fǎεε hǎ lúlúio na ñii mía yi, na léra ho wáayi làa bǐo wi ho yi búenbúen, lè ho tá làa bǐo wi ho yi búenbúen, lè mu yámú ñumu, làa bǐo wi mu yi búenbúen. O bía: «Mu wǎa máa bǐnǐ máa mía. ⁷ Nǎnzoñ na ó o hèñun níi tonkaro á à wǐ mí bǐaanǐ yi, bǐn zoñ ká le Dónbeenǐ bǐo na le lá le mí ì wé na sǎ yi á à wé á ñii ì sí, làa bǐo le mǎnáa mu nǎn mí ton-sáwá na lé le ñi-cúa fǎεrowà yi.» ⁸ A mu tǎmu na á ì lá ñá sǎ ho wáayi á tǐn bǐnía bía bǐo kà nǎn miǐ: «Vaa fé ho vǐahǔ na ó o tonkaro na ðǐn mu yámú ñumu lè ho tá wán buan.» ⁹ A ì bèn vaá bó a yi, á flora a le o na ho vǎn-za mu miǐ. O o bía nǎn miǐ: «Nín-hǎ, wǎa fé ho là. Ho lí wé hεε ù pǐohó yi hàrí ká ho lá ka lòn sòró ù ñii yi.» ¹⁰ A ì fó ho vǎn-za mu á là. Ho yoo bòbò lòn sòró. Bǐo á ì là ho vó, á ho wó mu bè-hia ì pǐohó yi. ¹¹ A ba bía bǐo kà nǎn miǐ: «Fo ko à ù pá bǐnǐ bue bǐo le Dónbeenǐ le mí ì

wé lè ho ðímíjǎ kǎna nùpua lè mí síwà cèrèè, hàrí
 6a bío bíonǐ lée bíonǐ, lè 6a bá-zàwa cèrèè.»

11

Ba nùwǎ jun na wee mí ho tǔiá le Dónbeenǐ jii

¹ O o búí non le kǎani na 6a wee mǎnzǎ lè mu
 bío miǐ, ò o bíá làa mi: «Vaa mǎnzǎ le *Dónbeenǐ
 zǐ-beenǐ, à mǎnzǎ ho *ǎnsǎn cǐnǐ dèè. Ba nùpua
 na wi le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ mu yi á wee 6uaaní
 le, á ũ mí à zǔrǐ jii. ² Ká le zǐ-beenǐ mu 6àn lún
 á ũ yí mǎnzǎ. Hón díá non bíá yí zǔ le Dónbeenǐ
 yi. Ba à yonka ho lóhó na bío sǎ le Dónbeenǐ yi
 há píina búará-jun làa bío jun yi. ³ Ba nùwǎ jun
 na wee mí ho tǔiá í jii á ì tonka à 6a 6ueé fèè í
 jii-cúa. Ba à zǐ há sǎ na wee zéení le mu yúmú
 wó 6a wán á à fèèráa í jii-cúa mu há wizooní kǎi-
 píru jun làa búará-tǐn yi.» ⁴ Bán nùwǎ jun so lé
 há Oliivewa vǐnsǎ bío jun lè há fǐntǎ-cúaawa bío
 jun, há bío bíá hàáni.* Ba ðin o Núhúso na wi ho
 ðímíjǎ 6úen6úen jǔhú wán yahó. ⁵ Ká a búí le mí ì
 wé 6a làa bè-kohó, á ho ðǎhú ù lé lè 6a jini lée cǐ
 6a zúkúsa á à 6úe. Lé ká síí á yǎ le mí ì wé 6a làa
 bè-kohó á à híraa. ⁶ Ba yú ho pánká á à héraa ho
 viohó á ho máa tè, páahú na 6a wee fèè le Dónbeenǐ
 jii-cúa yi. Ba dà à yèrémá mu jummu á mu ù wé le
 cǎni. Ba dà à wé á mu bè-súmáa lè mí síwà wé è
 sá ho ðímíjǎ yi túntún ho páahú na sí 6a yi.

⁷ Ká há jii-cúa na 6a ko 6a fèè á fèera wó, ó o yǎ
 búí á à lé ho kǎhú na náyiló jii mía yi á lée fi làa
 ba. O ò dàrǐ 6a, á à 6úe 6a. ⁸ A 6a ní-hínmu 6a à
 kúia 6a nùpua fémínló lahó yi, ho ló-beenǐ na 6a

* 11:4 Mi loǐ Zakari vǔahú 4.3, 11-14

6úaa 6a Núhúso yi ho *kùrùwá wán á 6ó. Ho ló-beeni mu yèn-wáahú 6a le *Sodɔɔmu tàá *Ezipite. ⁹Ba nùpua na ló ho ðímíjǎ kǎna nùpua lè mí sííwá búenbúen yi, hàrí 6a wé lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíoní lée bíoní, tǎhú á 6ueé ðín á à loń 6a nùwǎ ɲun mu nǐ-hínmu hǎ wizoóní bío tǐn lè mí canko yi, á à pǐ le 6a máa nù. ¹⁰Ba nùpua na ho ðímíjǎ yi síá á à wa bío 6a húrun bío yi. Ba à dí mu sǎnú á à hǎ mín lè mu bío, lé bío 6a ɲi-cúa fɛɛrowá nùwǎ ɲun mu á beérarǎa 6a lò làa sòobéɛ.

¹¹Ká hǎ wizoóní bío tǐn lè mí canko mu khǐina, á le Dónbeeni kúaa mí sǔnsǎmu na wee na le mukǎnǐ 6a yi á 6a vèera hǐnɔn. Á bíá mu wó yǐo yi búenbúen zǎna làa sòobéɛ. ¹²A 6a nùwǎ ɲun mu ɲǎ tǎmu búí sǎ pǔnpǔn ho wáayi à mu wee bío làa ba: «Mí 6uee yòo hen.» Á 6a hǐnɔn yòo wá hǎ dùndúio wán kǎ 6a zúkúsa ðín wee loń. ¹³Ho pǔn-kéní mu yi à búń ho tá dèkíó lè mí pànká, á fù ho lóhó sankanɔn cúa-pírú níi. Nùpua na húrun mu yi lée muaaseé hènɲun. Bíá fera yí húrun bán zǎnkaa, á 6a 6úaanía le Dónbeeni na wi ho wáayi.

¹⁴Ho cúa-ɲun níi yéréké khǐina, á hen làa cǐinú kǎ ho cúa-tǐn níi ì 6uen.

Bíó wó hǎ búaaní bío hènɲun níi wǐló mǎn

¹⁵O o hènɲun níi tonkaro wǎ mí búaaní, á tǎmu cèrɛɛ bíá pǔnpǔn ho wáayi:

«Wa Núhúso Dónbeeni làa *Yia ó o mɔn léra á ho ðímíjǎ béeni bío màhá wǎa sǎ yi binbirí, á le Dónbeeni á à dí le béeni fɛɛɛ hǎ lúlúio na ɲii mía yi.»

16 A 6a nǐ-kǎa bóní làa nùwǎ náa na kará mí bá-zàmu kanmúiní wán le Dónbeenǐ yahó á líí búrá à 6a wee b̀̀aaní le Dónbeenǐ 17 ká 6a à bío:

«Núhúso Dónbeenǐ,
 ũnén na dà mu b̀̀io búenb̀̀uen,
 na wi f̀̀εεε á wi ká b̀̀io búí d̀̀in yí léra,
 wa wee dé ũ b́́arákà,
 lé b̀̀io á ũ p̀̀anká na jii ḿ́ía lé hón fo lá là lè ũ
 b̀̀eenǐ.

18 Ho d́́ímíjǎ kána ǹ̀pua sía cǎ foñ,
 εε ká ũnén lé ý́ia síi wǎa wee cǎ 6a yi.
 Ho p̀̀ahú d̀̀on à ũ f̀̀i le cítii b́́ia h́́urun búenb̀̀uen
 wán.
 Ho p̀̀ahú d̀̀on à ũ s̀̀ání ũ ton-sáwá na lé ũ jii-cúa
 f̀̀εrowà,
 làa b́́ia b̀̀io sǎ foñ yi, bán na wee k̀̀nbi fo,
 b́́ia b̀̀io j́́uhú wi làa b́́ia b̀̀io j́́uhú ḿ́ía.
 Ho p̀̀ahú d̀̀on à ũ ý́a b́́ia wee ý́a ho d́́ímíjǎ
 ǹ̀pua.»

19 B̀̀io 6a b́́ia wó, á le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ na wi ho wáayi jii h́́era. A le páání bonkonǐ día wee mi. A ho viðhó jiiíkaa á nàmakaa. Ho tá d̀̀ekío lè mí p̀̀anká á ho viðhó mànàayio tò c̀̀ὲεε.

12

B̀̀io ó o h́́aa là a ý́ia wó làa m̀̀in

¹ B̀̀in m̀̀on á yéréké bè-beenǐ búí zéenia mítén ho wáayi. O lée h́́aa, á le wii pon yi lòn dà-ź́inii á bò mí zení ho p̀̀ihú wán. O búra mu bá-zàmu kh̀̀nlúee na wó lè h́́a mànàayio píru jun. ² O s̀̀ání d̀̀on á wee búe, ó o wee wá p̀̀nnp̀̀n. ³ A yéréké bè-veere búí b́́inía zéenia mítén ho wáayi. Mi loń, o lée j́́ia be-beenǐ búí síí á ka h̀̀εεε lòn d̀̀hú. O j́́úná lée b̀̀io

hèṅun, ká a wáa lée bío píró. O ṅúná mí bío hèṅun á mu bá-zàmu khònlúe-zàwa búra yi. ⁴ O sàara hã mànàayio sankanòn cúa-tín níi lè mí zíní á kúaa ho tá yi. O ṅiá be-beení mu ḍin o háa na sání wee búe yahó. O wi ká a ton ò o lá a za vī. ⁵ O o háa mu ton mí za báa. O za mu khíi sùwaní mí pànká ho ḍímíjá kána nùpua búenbúen wán. Bío ó o ton, ó o za dèenía fó bún wán á buan yòora le Dónbeení lè mí bá-zàmu kanmúiní cón. ⁶ Ká a háa wón lùwa van ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká làa wo yi le dùure yi. Lé bín 6a à pa a bío yi hã wizooní khíá-píró ṅun làa búará-tín pãahũ.

⁷ Á hã fio wáa cúaana ho wáyai. Le Dónbeení tonkarowà lè mí ṅúhũso Misεεle á fun là a ṅiá be-beení mu lè mí tonkarowà, ⁸ á dàina 6a á 6a lahó wáa mía ho wáyai. ⁹ Ba ṅon wo lè mí tonkarowà léra bín. O ṅiá be-beení mu lé o háa na wi bín hàání.* Ba wee ve o làa Nì-bàkáló tàá Satáni. Lé orén wee khà ho ḍímíjá nùpua búenbúen vīiní. Ba ṅon orén lè mí tonkarowà búenbúen kúaa ho tá yi.

¹⁰ A ĩjá tãmu búí sã ho wáyai à mu wee bío bío kà pǎnpǎn:

«Le Dónbeení wáa kánía wen hã làa na kà wán.

Le zéenía le mí dà mu bío búenbúen,

le mí lé o béε.

Le zéenía le yia le mɔn léra á ho pànká búenbúen nɔn yi.

Lé bío á yia lá wee ḍin wán Dónbeení yahó à bàká wán zàwa lè wán hínni yi

le wisoni lè ho tĩnàahũ le 6a wó khon á 6a ṅon léra ho wáyai.

* **12:9** Mi Loŋ Bío Níhũ Búeeníi vūahũ (Genèse) 3.1-15

11 Wàn zàwa lè wàn hínni á dàrina a o Pioza cāni pànká yi,

làa bïo 6a mà le le Dónbeenĩ bíonĩ lé ho tũia poni pànká yi.

Ɓa mukānĩ bïo yí here 6a yi, á 6a yí zāna mu húmú.

12 Lé bïn nɔn á minén na wi ho wáayi búenbúen wǎa zāmaka.

Ɛε ká minén na wi ho tá wán làa bïa wi mu jummu yi á ho yéréké 6èn ñ sá yi.

Lé bïo ó o Satāni lion mi cón. O sīi cǎ lè mí sòobéé lé bïo ó o zū le ho pǎahǔ na ká a yi ka cīnú.»

13 Bïo ó o ɲia be-beenĩ zūna le 6a ɲɔn wo dó ho tá yi wó, ó o bô a hǎa na ton o za báa yi wee ɲa. 14 A 6a nɔn hǎa mía búu o hǎa mu yi lòn duiio be-beenĩ mía, ó o déera vannáa le dùure yi, ho lahó na le Dónbeenĩ wíokaa ká làa wo yi. Lé bïn 6a à pa a bïo yi hǎa lúlúio bïo tīn lè mí sanká pǎahǔ. O o ɲia be-beenĩ na mún lé o háa mu na wi bïn hàáni máa yí o máa wé làa dè. 15 O o háa mu kúna mu jummu á mu vǎnà lòn muhǔ jummu á bô a hǎa món wà vaá lá a. 16 Ká ho tá màhǎ sénéia o hǎa á héra mí ɲii à ho dènéia vǎ mu jummu mu búenbúen véenia. 17 Bïo mu wó ká, ó o ɲia be-beenĩ mu sīi cǎ a hǎa yi, ó o bīnía wà vaá wee fi là a zàwa na ká. Bán zàwa so lé 6a nùpua na wee bè bïo le Dónbeenĩ bô henía yi, á bô ho tũia poni na ó o Yeesu zéenia làa ba yi. 18 O ɲia be-beenĩ mu wà vaá dīn mu yámú jummu ɲii.

13

O yia na ló mu yámú jummu yi bïo

1 A ñ bīnía le ñ loñ á ñ mɔn yia búu ò o ló mu yámú jummu yi. O ɲúná léé bïo hèɲun, á wǎa léé bïo

pírú. Hã wãa mu mí bïo pírú zĩnía lè mu bá-zàmu khònlúe-zàwa. Hã júná mu á 6a túara hã yènnáa wán á là lè le Dónbeenĩ. ² O yĩa mu ka lòn manòn mùindaa. O nín-khonna ka lòn búe-khá nín-khonna, á jii ka lòn kúden jii. O o jĩa be-beenĩ á nòn mí pànká bàn sii wo yi, á nòn mí bá-zàmu bàn sii wo yi. ³ O yĩa mu jùhũ dà-kéní ka lè 6a hà ho ó o lá à hí. Èé ká ho màhá bĩnía wan. Bïo mu wó ká á ho ðímíjá nìpomu búenbúen wó coon mu bïo yi, á 6a tà a yĩa mu bïo. ⁴ A 6a wee bùaaní a jĩa be-beenĩ lé bïo ó o nòn mí pànká bàn sii wo yi. Ba mún wee bùaaní a yĩa mu ká 6a à bío: «Yĩa á à tée là a yĩa mu wón mía. Yĩa dà a mía.»

⁵ O yú le níi ò o wé yáa mí jii yi ká a là le Dónbeenĩ. Bún bàn wéró níi nòn wo yi hã pĩina búarà-jun làa bïo jun yi. ⁶ O o wee bío hã bínkora léé le Dónbeenĩ yi ká a là le yèni, làa hen na le wi yi, làa bĩa wi ho wáayi. ⁷ O yú le níi o ò fi làa bĩa bïo sã le Dónbeenĩ yi à dàr 6a. O yú ho pànká ho ðímíjá kãna nùpua lè mí sǐwà búenbúen wán, hàrí 6a kén lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíonĩ lée bíonĩ. ⁸ Ho ðímíjá nùpua búenbúen á à bùaaní a. Bán na yènnáa yí túara hàrí ho ðímíjá jùhũ búεnĩ bia yú le mukānĩ binbirĩ yènnáa vūahũ yi, hĩa ó o Pioza na 6a bó te, lé bán á à bùaaní a.

⁹ Yĩa wee jí bïo, à bànso jí bïo á à bío: ¹⁰ Yĩa ho kàsó zoró sã yi, wón ò zo ho. A yĩa ho khà-tóní húmú sã yi, wón 6a à búe làa ho. Lé bún á bĩa bïo sã le Dónbeenĩ yi ko 6a hĩ mí sĩa yi, à wíoka dé mí sĩa le Dónbeenĩ yi.

O yĩa na ló ho tá yi bïo

¹¹ A ï bĩnía le ï loĩ á ï tĩn mən yĩa búii ò o líí ló ho tá yi. O wãa lé mu bïo jun á ka lòn Pioza wãa. Ká

a màhã wee bío là a ɲia be-beeni bïo síi. ¹² O nín-yání yia pànká bàn síi ó o yú bèra a na ò o wé sá a yahó. O wee kíkã ho ðímíjã nùpua búenbúen yi à ba bùaaní a nín-yání yia na ba hà ó o lá à hí ká a màhã bínia wan. ¹³ O wee wé mu yéréké bè-beera. O yàá wee wé à ho ðãhũ lé ho wáayi lii à ba nùpua búenbúen mi. ¹⁴ O wee víní ho ðímíjã nùpua lé bïo ó o yú le níi à wéráa bún yéréké bïowa so o yia na ló mu yámú ɲumu yi yahó. O wee bío le o yia na ba hà lè ho khà-tóní ó o yí húrun, à ba mí bàn kansi à déráa ho cùkú wo yi. ¹⁵ O yú ho pànká ò o dé le mukãní o kansi mu yi ò o wé ðàní bío, ò o mún ðàní búe bia búenbúen na le mí máa bùaaní a kansi mu. ¹⁶ Bia bïo ɲúhũ wi làa bia bïo ɲúhũ mía, ho nãfòró bãnsowà lè ba ñi-khenia, ba nùpua na wi míten lè ba wobáaní, bán búenbúen ó o yia mu wee kíkã yi à ba bè le fimini mí nín-tiání níni wán tàá mí buráa wán. ¹⁷ Ká le fimini mu mía nùpue wán, á bãnsò yí ðà bïo máa yà, ó o mún yí ðà bïo máa yéé. Le fimini mu lé o nín-yání yia yèni, tàá ho mìlò ɲii na màa lè le yèni mu.

¹⁸ Ba nùpua ko ba le mí yiwa hen sese: Yia zũ mu bïo, á bãnsò ðà à zũn o yia mu yèni mìlò ɲii bàn kúará. Mu wee zéeni a nùpue bïo. Hã ɲii lée 666.

14

O Pioza làa bia le Dónbeeni yà bio

¹ A ñi bínia le ñ loí à lée Pioza na le búee na ba le Sion búee wán. Ba nùpua muaaseé búará-hèɲun, làa muaaseé náa páanía wi le wán làa wo. Ba nùpua mu ó o Pioza lè mín maá yènnáa túara buráa wán. ² A ñi ɲá tãmu búí sã ho wáayi lòn ɲun-beeni vãnáló. Mu sã mún wee ɲí lòn vïohó na wee

nàmaka lè mí pànká. Mu sã wee jí lòn kòncówá na 6a wee búá. ³ Ba nùpua mu búenbúen dín mu bá-zàmu kanmúiní, lè 6a búaa búaa náa, lè 6a ñkíá yahó à 6a wee sío le len-finle. Nùpue na dà le leni mu á à sío mía ká mu yínón 6a nùpua muaaseé búará-hèpun làa muaaseé náa mu na le Dónbeenĩ yà ho ðímíjána nùpua tñahũ. ⁴ Bán á yí páanía làa háawa yí mən hùúu á 6a wee ce le Dónbeenĩ yahó. Ba wee bè o Pioza yi à varáa hã lùu búenbúen na á wón wee va yi. Ho ðímíjána nùpua tñahũ á 6arén lé bía le Dónbeenĩ yà á 6a bïo sã lerén là a Pioza yi lòn bè-yáa bïo síi. ⁵ Ba yí fã sabéré yí mən hàrí lòn wizon-kéní. Wékheró bïo yí dà máa mĩ máa léé 6a yi.

Ho wáayi tonkaro búii wee bïo le Dónbeenĩ cítii bïo

⁶ A ï bínía le ï loñ á ï mən wáayi tonkaro búii ò o yòó wee déε ho wáayi firícírrii. O wà bueé bue le bín-tente na wi bín féεε á jii mía á à na ho ðímíjána kána nùpua lè mí síiwà búenbúen yi, hàrí 6a kerí lùe léé lùe, hàrí 6a bío bíoni léé bíoni.

⁷ O wee bío bïo kà pónpón: «Mi wé kònbi le Dónbeenĩ à lén le yèni. Lé bïo le Dónbeenĩ cítii fló pãahũ dñ. Mi wé búaaní le Dónbeenĩ na léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu numu búenbúen.»

⁸ O o jun níi wáayi tonkaro na bò a nín-yání tonkaro món, á wee bío bïo kà: «Ho *Babiloona beenĩ bïo yáara loo! Ho bïo yáara! Ho dèéra ho ðímíjána nùpua búenbúen lè ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwà làa sòobéε lòn *ðivén na ho juiína làa ba.» ⁹ Bún món ó o tñ níi wáayi tonkaro na bò a jun níi món, á bía bïo kà pónpón: «Yia wé è

6ùaaní a yĩa na ló mu yámú ɲumu yi lè mí kansi, ká 6ànsò ó o yĩa mu fìminĩ wi 6uure tàá o ní wán, ¹⁰ á wón le Dónbeenĩ sɪi á à cĩ yi làa sòobéε. Mu ù wé lòn òwén na here á le Dónbeenĩ ɲuúina lè 6ànsò. O lò á à be làa sòobéε ho kírìbì na wee cĩ yi 6a tonkarowà na bïo sã le Dónbeenĩ yi là a Pioza yahó. ¹¹ A ho òwén na wee beé o lò á máa hí máa mi. Ho yíinĩ wé è lé féeε hã lúlúio na ɲii mía yi. Mu bon, bán na wé è 6ùaaní a yĩa lè mí kansi, na 6a à bè o yĩa mu fìminĩ wán, bán lò khii wé è be le wisoni lè ho tɪnàahũ féeε.»

¹² Lé bũn á bĩa bïo sã le Dónbeenĩ yi, bĩa wee bè bïo le bô henía yi á yí bĩnía o Yeesu món, á ko 6a hí mí sĩa yi. ¹³ I ɲá tãmu 6úí sã ho wáayi, à mu bía: «Túa bïo ká: Bĩa wee hí ká 6a páanía là a Nùhũso bán ɲúná sɪi bïo ká wán.» A le Dónbeenĩ Hácírí le ũuu le bán ɲúná sɪi. Le 6a à vũn le lònbee na 6a lá bïo yi. Ba bè-wénia wee zéeni le 6a tonló sá se.

Lé mu bïo khèró pãahũ wãa dãn

¹⁴ A ï bĩnía le ï loĩ à lée dùndúure dà-poni na, ò o 6úí lòn nùpue kará le wán. O 6úra mu bá-zàmu khònlúee na wó lè ho sãnú, á 6uan le khònlè na ɲia wi. ¹⁵ O o tonkaro 6úí zoó ló le *Dónbeenĩ zĩ-beeni na ho wáayi yi á wee bío pónpón làa yĩa kará le dùndúure wán: «Lá ũ khònlè à ũ khè mu bïo ho tá wán, mu khèró pãahũ dãn.» ¹⁶ A yĩa kará le dùndúure wán wãa khò mu bïo ho tá wán 6úen6úen véenía. ¹⁷ O o tonkaro 6úí bĩnía zoó ló le Dónbeenĩ zĩ-beeni yi ho wáayi, á mún 6uan le khònlè na ɲia wi. ¹⁸ O o tonkaro 6úí na wee loĩ le muini yεnii òwén bïo á zoó ló ho *ãnsãn cĩnii lùe yi. O wee bío bïo ká pónpón làa yĩa 6uan le khònlè

na jia wi: «Lá ù khónle à ù lii khé ho èrészén na ho tá wán búenbúen, ho wáa bon.»¹⁹⁻²⁰ O wáayi tonkaro mu líi khó ho èrészén búenbúen á lée kúaa le dà-beeni na ba wee jaa ho yi ho donkíahú. Le dà-beeni na ho èrészén wee jaa yi á wee zéeni le Dónbeeni sí-cíilè bío. Ba lée jaana ho èrészén mu, á mu wó le cãni vãnáa yú há kilométerewa khiáfín sii, ká le booró wee dé o cúa à ká a júhú.

15

Le Dónbeeni tonkarowà le mu bè-sũmáa bío

¹ A í binia le í loń á í mən yéréké bè-beeni búí ho wáayi na wó mi coon. Í mən Dónbeeni tonkarowà nùwá hẹ̀jun, á buanka mu bè-sũmáa bío hẹ̀jun. Bũn bè-sũmáa so lé bío á à tíí le Dónbeeni sí-cíilè jii. ² A í binia le í loń á í mən bío búí lòn saahó na jumu wee ce wéréwéré lòn mákã đũhú á ho đõhú mún wi yi. Bĩa dàńna a yĩa lè mí kansi lè ho mílò jii na màa là a yèni, lé bán đĩn ho saahó mu wán. Ba buan há kòncówá na le Dónbeeni nɔn ba yi, ³ á wee sío le Dónbeeni ton-sá *Mɔyiize là a Pioza leni:

«Núhúso Dónbeeni na dà mu bío búenbúen,
bío fo wee wé búenbúen lé mu bè-beera, mu
wee wé ba nùpua coon.

Đĩmíjã kãna búenbúen béε,
bío fo wee wé búenbúen á téréna, mu đĩn ho
tũíá poni wán.

⁴ Yĩa máa kènbi fo
wón mía.

Yĩa á à pí máa bùaaní fo
wón mía.

Fo lé le Dónbeeni ù dòn, ù síi mía.

Ho dímíjá kána nùpua búenbúen á bueé búaaní fo
lé bǎo á ũ wee wé bǎo téréna à ba mi.»

⁵ Bǎn mǎn á ĩ mǎn à le zǐ-beenǐ na ho wáayi
jii héra. A há pǎnsòni bùkú na wee zéeni le le
Dónbeenǐ wi là mí nǐpomu á zoó día wee mi. ⁶ A
le Dónbeenǐ tonkarowà nùwǎ hẹ̀nun mu na buan
mu bè-sǔmáa bǎo hẹ̀nun á zoó ló le zǐ-beenǐ mu
yi. Ba zǎ há báká túa bè-poa pǔiapǔia, á canka
míten là há nín-kéníwà na tá là ho sǎnú. ⁷ A ba
búaa búaa náa na kǐnía mu bá-zǎmu kanmúini yi
yà-kéní á nǎn há lánpóra bǎo hẹ̀nun na wó là ho
sǎnú ho wáayi tonkarowà nùwǎ hẹ̀nun mu yi. Há
lánpóra mu sú là le Dónbeenǐ na wi féeé há lúlúio
na jii mía yi sí-cǐlè. ⁸ A le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ wǎa
sú là le yǐini. Le yǐini mu wee zéeni le Dónbeenǐ
cùkú là le dànló bǎo. A nùpue yí dà máa bǐni máa
zo le, ká mu bè-sǔmáa bǎo hẹ̀nun na ba tonkarowà
mu buan á yí khǐina.

16

Mu bè-sǔmáa bǎo hẹ̀nun bǎo

¹ A ĩ ná tǎmu búí sǎ pǎnpǎn zoó le *Dónbeenǐ
zǐ-beenǐ yi à mu bía bǎo kà nǎn ba tonkarowà
nùwǎ hẹ̀nun mu yi: «Le Dónbeenǐ sí-cǐlè na wi há
lánpóra mu yi á mi kónkó kúia ho tá wán.»

² Ó o nín-yání tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi
bǎo kúaa. A mu hǐnǎn wó há cǎká-sǔmáa bía
búenbúen na ó o yǎ fiminí wi wán, bía wee
búaaní a yǎ mu kansí.

³ Ó o ɲun níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bǎo
kúaa mu yámú ɲumu yi, á mu yèrémáa ka lòn nǐ-
hío cǎni. A ba búaa na wi mu yi búenbúen húrun.

⁴ O o tɪn nɪi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bɪo kúaa há vūna lè há ɲun-dáa yi, á há ɲumu yèrèmaa wó le cāni. ⁵ A ĩ ɲá ò o tonkaro na mu ɲumu bɪo wi nɪi yi á bía:

«Ũnén na wi féeé á wi ká bɪo ɓúí dɪn yí léra, ũ sii mía.

Bɪo fo fá lè ũ cítii á térénna.

⁶ Ba nùpua kúaará ũ ɲi-cúaa fɛerowá cāni làa bɪa bɪo sá foñ na ká cāni,

á fo bèn non le cāni ɓa yi le ɓa ɲu. Mu yú ɓa.»

⁷ A tāmu ɓúí ló ho *ánsán cɪnii, á ĩ ɲá. Mu bía: «Mu bon, Núhúso Dónbeenɪ na dà mu bɪo ɓúenɓúen, bɪo fo wee fi lè ũ cítii á térénna, mu dɪn ho tūiá poni wán.»

⁸ O o náa nɪi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bɪo kúaará le wii wán. A le wii yú le nɪi wee cɪkaráa ɓa nùpua lè mí dshú, ⁹ á le cɪkaa ɓa làa sòobéé. A ɓa wee là le Dónbeenɪ, dén na pánká wi mu bè-sūmáa mu wán. Ba yí tà à yèrèma mí yilera lè mí wára à dérää ho cùkú le Dónbeenɪ yi.

¹⁰ O o hònú nɪi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bɪo kúaará a yia bá-zàmu kanmúiní wán. A há kána na ó o wi ɲúhú wán á le tibi-cúaa dó wán. A ɓa nùpua wee cūaaka mí dɛnní lé bɪo ɓa lò wee beráa. ¹¹ A ɓa wee là le Dónbeenɪ lé bɪo há cākáwá wee beéráa ɓa lò à ɓa pá yí tà yí yèrèmaa yí díaa mí wén-kora wéró.

¹² O o hèzɪn nɪi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bɪo kúaa ho muhú na ɓa le Efaraate yi, á ho ɲumu vâ bèra a na à ɓa bá-zàwa na ló lè le wii hènii ɓuee dàñ khíí. ¹³ A ĩ bɪnía le ĩ loñ á ĩ mɔn cɪnáwa bùaa tɪn ɓúí à ɓa wee lé ɓa bùaa bùaa tɪn ɲiní yi. Ba ka lòn béèwa. O yà-kéní wee lé o ɲia be-beenɪ ɲii yi,

ká a búí wee lé o yia na ló mu jummu yi nii yi, ká a yà-kéní wee lé yia na wee fεε há ni-cúa na yí bon nii yi. 14 Ba lé o *Satāni tonkarowà na wee wé mu yéréké bīowa. Ba à hīnī ì tē ho dīmíná búenbúen bá-zàwa yi á à ve, à 6a 6uee tá há hīa lè le Dónbeenī, dén na dà mu bīo búenbúen, le Dónbeenī mu wizon-beenī zon.

15 O o Núhúso bía: «Mí loń! I 6ueé yòoka mi wán là a kòńlo bīo. Yia fánía mí yīo, á wee zī mí sīa fεεε bèra a na ò o yí vará mí bírí í 6uenló pāahū à há nīyio dí, wón 6ànso jūhū sí.»

16 Ba cínáwa mu von ho dīmíná bá-zàwa búenbúen kúaa mín wán ho lahó na 6a le Haamakedon lè mu heberemu yi.

17 O o hējun nii tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bīo kúaa ho pinpiró yi. A tāmú búí ló mu bá-zàmu kanmúiní yi zoó le *Dónbeenī zī-beenī yi, á bía pǎnpǎn: «Mu wāa wó.» 18 Ho viohó juiíkkaa á nāmakaa, á ho tá dèkíó lè mí pánká. A lá 6a núpua lénló nii wán 6uee 6úe ho pāahū mu yi á ho tá dèkéró mu 6àn sīi dīn yí wó yí mən. 19 A ho ló-beenī bénkkaa lè há cúa-tīn, á ho dīmíná kāna lórá búenbúen fù. Le Dónbeenī yí céra ho ló-beenī *Babiloona yí día. A ho dīvéń na wee zéení le le Dónbeenī sīi cā lè mí sòobéε bīo á le kíkkaa ho yi á ho jun. 20 Há kāna na mu jummu kíńía yi lè há búaa búenbúen vūnun, á núpue yí máa mí. 21 Ho viohó mànàayi-beera tò lion 6a núpua wán. Le mànàayiire dà-kéní líró dà à yí kiloowa búará-jun làa píru sīi. A 6a núpua là le Dónbeenī le minka lònbee na yú 6a há mànàayio mu bīo yi. Le lònbee mu 6àn sīi mía.

17

O hãa na sòobáa wee yèé míten bïo

¹ Bũn mɔn á ba tonkarowà nùwã hènun na buan hã lánpórà nĩ-kéní vá buéé bó mĩ ò o bía: «Buen le ì zéení bïo á ì sínínáa o hãa na sòobáa wee yèé míten dàkhĩna nùhũ làa fo, yĩ kará mu n-un-beera nii. ² Ho ðímíjá kãna bá-zàwa wee fé o. Ho ðímíjá nùpua mún wee fé o làa sòobéε, ó o bïo wee khéení ba lòn *dívén na ba n-un.» ³ A le Dónbeenĩ Hácírí pánká kera ì wán, ó o tonkaro mu buan mi vannáa le dùure yi. A ì mɔn hãa búí le dùure mu yi ká a kará a yĩ yà-muhũ búí wán. O yĩ mu núná lé hã bïo hènun á wãa lé hã bïo píurú. O sãnía búenbúen wó lè hã yènnáa na wee là le Dónbeenĩ. ⁴ O hãa mu na kará a wán zã le dà-muhũ cùencùen. O bè-zĩnia á wó lè ho sãnú, lè hã *hue-sení lè mí síwà na yàwá here. O buan le nuuní dèe na wó lè ho sãnú. Le sú lè mu bïo na wee zéení a yĩrá-wará là a bá-fénló na ó o wee wé. ⁵ Le yèni búí na kúará sà yi á túara a buure wán, le

«Babiloona BEENÌ,

HÁAWA NA WEE YÈÉ MITEN LÈ HO ðÍMÍJÁ YÌRÁ-WÁRÁ
BÀN NU.»

⁶ Ì mɔn o hãa mu ò o n-un le cãni á sù wee khée. Bïa bïo sã le Dónbeenĩ yi, bia mà ho tũíá o Yeesu nii lé bán te mí cãni.

Bïo á ì mɔn wo kà, ó o bïo wó mi coon làa sòobéε.

⁷ O o tonkaro mu bía le lée webio nɔn ó o hãa mu bïo wóràa mi coon. O bía: «Bïo ó o hãa mu, là a yĩ na ó o kará wán bïo karáa á ì benka à na foñ. O yĩ mu lé o yĩ na núná lé hã bïo hènun, á wãa lé hã bïo píurú. ⁸ O yĩ mu na fo mɔn á yĩ lá wi lua, ká bïo kà wán ó o húrun. O ko ò o vèe lé ho kòhũ

na nàyló jii mía yi, à bïo léé yáa búenbúenbúen. Ba nùpua na yènnáa yí túara hàrí ho ðímíjǎ jùhǎ búεníi bǎ na yú le mukǎní binbirí yènnáa vǎahǎ yi á à mi a kǎ ba à wé coon. Ba à wé coon lé bïo ó o yǎo lá wi lua, á húrun, á bǐnía mǎn wán.

⁹ «Ba nùpua ko ba le mí yiwa hen sese à zǔrǎa mu bǐowa mu bǎn kúará. Hǎ júná bïo hǎnun wee zéeni hǎ búaa bïo hǎnun na ó o hǎa na bïo bía á kará wán. Hǎ mún lé ba bá-zàwa nùwǎ hǎnun.

¹⁰ Ba bá-zàwa mu tǎahǎ á ba nùwǎ hònú béeni vó. Kǎ a nǐ-kéni wee dí mí béeni, kǎ yǎa so béeni díró wi làa mǎn. O khii lá le, ó o máa dí le máa mía.

¹¹ Kǎ a yǎa na yǎo lá wi lua kǎ bïo kǎ wán ó o húrun, wón mí bæere lé ba bá-zàwa nùwǎ hǎtin níi. O mún ló ba nùwǎ hǎnun tǎahǎ. Wón bïo á à yáa búenbúenbúen.

¹² «Hǎ wǎa bïo píru na fo mǎn hǎn bèn lé ba bá-zàwa nùwǎ píru na ðin yí lá mí béeni. Ba à yí ho pǎnká á à dí le béeni là a yǎa ho pǎn-za dèε cǐnú mí ðon yi. ¹³ Ba à wé le jii dà-kéni á à sǎ à nanáa o yǎa mu yi lè mí pǎnká búenbúen. ¹⁴ Ba à fi là a Pioza, kǎ wón màhǎ à ðan ba, lé bïo ó o wi ba júnása búenbúen jùhǎ wán, á wi ba bá-zàwa búenbúen jùhǎ wán. Bǐa ó o von á hueekaa, bǐa sǎdéro wo yi fǎrá ðin, lé bán là a Pioza mu á à páani ì fá ho fǔuhǎ.»

¹⁵ O tonkaro mu pá bǐnía bía bïo kǎ làa mi: «Mu jún-beera mu na fo mǎn, bïo ó o hǎa na wee yèé mítén kará jii, bǔn lé ho ðímíjǎ kǎna minka nùpua, hàrí ba wé lùe léé lùe, hàrí ba bío bíoni léé bíoni. ¹⁶ Kǎ hǎ wǎa bïo píru na fo mǎn là a yǎa mí bæere bán á à jin o hǎa mu. Bïo wi o cǎn búenbúen ba à búε jùhǎ kǎ ba à día wo mí kǎamáa. Ba à là

a taa ká bïo ká 6a à cfi. ¹⁷ Mu bon. Le Dónbeenĩ dó bïo le le mí ì wé wéró 6a sĩa yi á 6a à wé le jii dà-kéní á à sá à nanáa o yia mu yi le mí pànká búenbúen fúaa bïo le bía à jii sí. ¹⁸ Ká a hãa na fo mæn, wón lé ho ló-beenĩ, hĩa yú ho pànká ho ðimíjána kãna bá-zàwa búenbúen wán.»

18

Ho Babiloona lóhó cĩló bïo

¹ Bũn món á ì bĩnía mæn le Dónbeenĩ tonkaro búí ò o yòó ló wee lii. O yú ho pànká beenĩ á cùkú khon-beenĩ lí kúaará ho ðimíjána kúarãa búenbúen yi. ² O tonkaro mu bía bïo kà pónpón: «Ho *Babiloona beenĩ bïo yáara loo! Ho bïo yáara! Ho wãa lé 6a cínáwa lóhó. Ba cínáwa le mí sǐwà kará ho yi. Ba jínzàwa na yí máa là* na 6a nùpua jina, bán búenbúen wi ho yi. ³ Ho ðéera ho ðimíjána nùpua búenbúen le ho bá-fénló le ho hã-fénló le mí sǐwà làa sòobéè lòn ðivén na ho juiina làa ba. Ho ka lòn hãa na wee yèé mítén á ho ðimíjána bá-zàwa wee fé. Ba duanlowà wó ho nãfòró bãnsowà mu minka bïo na á ho lóhó mu sa sĩa wee vá yi bïo yi.»

⁴ Á ì bĩnía jã tãmu búí sã ho wáayi à mu bía: «Minén na lé ì nĩpomu, mi lé ho lóhó mu yi, bèra a na à mi níní yí keń mu bè-kora na ho wee wé yi, à mu bè-sũmáa na à yí ho à yí yí mia. ⁵ Mu bè-sũmáa á à yí ho lé bïo mu minka bè-kora na ho wee wé á jã mín wán yòó bó le Dónbeenĩ yi, á le yí céra ho yí día. ⁶ Hã wén-kora na ho wó le 6a nùpua lé hñn bãn síi à mi mún wé làa ho. Bïo á ho wó lé bũn bãn síi cúa-jun à mi wé làa ho. Ho wén-kora na ka

* **18:2** Ba jínzàwa na yí máa là: Mi loń ho Lándá zéeníló vũahũ (Deutéronome) 14.12-18

lòn *divén á ho ɲuiína lè ɓa nùpua lé hón hereló ɓàn síi cúa-ɲun à mi mún ɲuií làa ho. ⁷ Hen na ho ɓuaanía miten vaá ɓó yi, lè mu minka bè-sení na ho wééra lè mí síi, lé kà síi à mí mún beé lè ho lò à véení ho yi. Ho wee bío mí yi le mí lé o béε, le mí yínɔ́ maháa á mí yi máa vá máa mi hùúu. ⁸ Lé ɓún nɔn á wizoñ-kení ɓúi ká mu bè-sūmáa á à yí ho. ɓún lé mu húmú, lè le yi véε, lè le hĩn-sūmúí. Horén mí beere á à cĩ ho dǎhú yi dúkúdúkúdúkú. Lé ɓio ó o Núhúso Dónbeenĩ na síinia ho ɲúhú á pánká wi.»

⁹ Mu nònzoñ á ho ðimíɲá kãna bá-zàwa na lè ho lóhó mu lééra ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwà lè ho minka bè-sení na wééra ho síi yi á à mi ho cĩló yĩní. Ká ɓa mɔn le á ɓa à wá à kuaará ho ɓio yi. ¹⁰ Mu zoñ ká ɓa à khèn á à ðĩn lé le zãní ɓio wee wé ho yi ɓio yi, ká ɓa à bío ɓio kà:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho *Babiloona beenĩ na lá yí máa sí yí,

nín-hĩa ɲúhú dèeníá sú ho pèn-za dèε yi.»

¹¹ Ba duanlowà ɓúenɓúen mún n̄ tà le wéε lòn yúmú wó ɓa wán lé ɓio á yla wé è yà ɓa ɓio á wáa mía. ¹² ɓún ɓiowa so lé ho sǎnú, lè ho tǎnɔn, lè há *hue-sení lè mí síiwà na yàwá here, lè há pǎnsò-sení bè-poa, lè há pǎnsò-muna na yàwá here lè há síiina, lè há ɓùεení ɓúi síiwà na yàwá here. Ba mún wee yéε há donkhue-sĩa lè mí síiwà. Há ɓúi wó lè ɓa sǎmáwà ɲia, há ɓúi lé há ɓùεení ɓúi síiwà na yàwá here, há ɓúi lé ho hǎnló, há ɓúi lé ho tǎnɔn, há ɓúi lé há *hue-sení ɓúi síi. ¹³ Ba mún wee yéε mu ɓiowa na sǎmu sí á yàwá here. ɓún lé le vĩndèε ɓúi donkuaa, lè há vǎn-zàwa ɓúi, lè ho ɲiló na sǎmu sí,

lè ho mĩrè. Ba mún wee yèé ho ðivén nè ho ñiló, nè mu ðũmu nè ho ðĩnló nè mí sǐwà. Ba mún wee yèé ba nàwa, ba pia, ba cúawa nè mí wòtórówa. Ba mún wee yèé ba nùpua. ¹⁴ Ba wé è wá ká ba à bío bío ká: «Mu minka bè-sení na ũ yĩo lá wee lé á yáara vó búenbúen. Ũ nàfòró nè ũ semu búenbúen vó. Fo máa bĩní máa yí mu hùú.»

¹⁵ Ba duanlowà na duara ho yi wóràa ho nàfòró bànsowà á à khèn á à ðĩn lé le zǎnii bío wee wé ho yi bío yi. Ba à tà le wéé lòn yúmú wó ba wán ¹⁶ ká ba à bío bío ká:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho ló-beenĩ yáara vó!

Ho lá ka lòn háa na wee ñi há pǎnsò-sení bè-poa,
 nè há pǎnsò-muna na yàwá here,
 á wee zǐ mu bíowa na wó nè ho sǎnú,
 nè há *hue-sení nè mí sǐwà na yàwá here.

¹⁷⁻¹⁸ Ho ló-beenĩ mu nàfòró búenbúen ðènía yáara vó ho pǎn-za ðèe yi.»

Há won-beera ñúnása, làa bíá wee pà há, làa bíá wee zo há, làa bíá wee yí mí ñii ðĩnló mu yámú ñumu wán, bán búenbúen ká ba mǎn ho ló-beenĩ mu ðĩló yĩnii á ba à khèn á à ðĩn, á à bío bío ká pǎnpǎn: «Ho ló-beenĩ mu bànsí lá mía.» ¹⁹ Ba à tà le wéé á wé è khuii le tĩnii á à kúee mí wán lòn yúmú wó ba wán, ká ba à bío bío ká pǎnpǎn:
 «Yéréké loo, yéréké!

Lé ho ló-beenĩ mu minka nàfòró bío yi á há won-beera bànsowà á nàfòró wiráa.

Lé bǔn búenbúen ðènía yáara vó ho pǎn-za ðèe yi.»

²⁰ Minén na wi ho wáayi, mi zámaka ho yáaró bío yi.

Minén na bïo sã le Dónbeenĩ yi,
 là a Yeesu tonkarowà lè le Dónbeenĩ ji-cúa
 fεεrowà, minén mún zãmaka.
 Lé bïo le Dónbeenĩ síinía ho jùhũ bïo ho wó làa
 mia bïo yi.

²¹ A ho wáayi tonkaro búí na pànká wi wãa lá
 le hue-be-beenĩ búí á lèeráa dó mu yámú jumu
 yi ò o bía: «Lé kà sii á 6a khii lèeráa ho ló-beenĩ
 *Babiloona lè mí pànká cúekúee wán, á nùpue
 yère máa bíní máa dá ho wán. ²² Ʋ kòncó búawá,
 lè ũ len-béwá, lè ũ pòròpí-wíwa, lè ũ búaa-wíwa á
 sã máa bíní máa jí hùúu. Ʋ níi ton-sáwá á nùpue
 yère máa bíní máa dá wán. Ʋ bïo niló sã máa
 bíní máa jí. ²³ Khoomu máa bíní máa dé foñ.
 Yaamu máa bíní máa ca foñ. Bún búenbúen á à
 wé foñ, lé bïo á ũ duanlowà bïo wi po ho ðímíjã
 duanlowà búenbúen. Fo mún khà ho ðímíjã
 nùpua búenbúen vîinía lè ũ nín-símú wára. ²⁴ Le
 Dónbeenĩ ji-cúa fεεrowà, làa bïa ká na bïo sã le
 yi na 6a 6ó, lè 6a nùpua na 6a 6ó búenbúen, bún
 búenbúen jã ho ló-beenĩ mu jùhũ yi. Lé bún te bïo
 le Dónbeenĩ á à síinínáa ho jùhũ.»

19

¹ Bún món, á ĩ jã tãmu búí sã ho wáayi lòn
 zãmá-kúii na wee bío:

«Mi khòoní le Dónbeenĩ.

Lerén lé ðio wee fení 6a nùpua.

Ho cùkú lè ho pànká á bïo sã wàn Dónbeenĩ yi.

² Bïo le wee fi lè le cítíi á térénna, mu ðĩn ho túiá
 poni wán.

Mu bon, lerén lé ðio síinía a hãa mu na sòobáa wee
 yéé mítén jùhũ,

yĩa wó á ho ðímíńá nùpua páanía làa wo á yáararáa 6a.

Le Dónbeenĩ ton-sáwá na húmú bïo ló a níi yi á le dù yúaa.»

³ Mu tãmu pá bínía bía:

«Mi khòoní le Dónbeenĩ!

Ho ló-beenĩ mu c̄l̄ó d̄sh̄ m̄aa hí m̄aa mi.

Ho yĩnĩ á à lé féεε h̄ã l̄ul̄úio na j̄ii m̄ia yi!»

⁴ A 6a ñĩ-k̄ia 6óní làa nùwã náa, lè 6a bùaa bùaa náa á líí 6úrã le Dónbeenĩ na kará mí bá-zàmu kanmúiní wán yahó, à 6a wee bío:

«*Amiina! Mi khòoní le Dónbeenĩ!»

O Pioza yaamu s̄nú díró bïo

⁵ A ñĩ tãmu 6úí s̄ã lè mu bá-zàmu kanmúiní c̄n à mu bía:

«Minén na lé le Dónbeenĩ ton-sáwá na wee k̄nbi le,

b̄ia b̄io j̄uh̄ wi làa b̄ia b̄io j̄uh̄ m̄ia, mi khòoní wán Dónbeenĩ.»

⁶ A ñĩ bínía j̄á tãmu 6úí s̄ã ho wáayi lòn z̄amã-kúii tãmu. Mu s̄ã j̄á lòn j̄un-beenĩ v̄n̄aló, mu s̄ã j̄á lòn v̄iohó na nà lè mí p̄anká b̄io síi, á b̄ia b̄io k̄a:

«Mi khòoní le Dónbeenĩ

lé b̄io á wa N̄uh̄so Dónbeenĩ na dà mu b̄io 6̄uen6̄uen á wi mí b̄éenĩ yi.

⁷ Mi le wa s̄ia wa, mi wa z̄amaka, mi wa dé ho c̄ukú le yi,

lé b̄io ó o Pioza yaamu s̄nú díró á ðñ.

B̄an f̄ūaalè wón w̄iokaa m̄iten wó.

⁸ Le Dónbeenĩ n̄n h̄ã s̄ĩ-z̄inia bè-senĩ bè-poa p̄īiap̄īia wo yi.»

H̄ñ s̄ĩ-poa so b̄io wee z̄eenĩ b̄io t̄érinna na á b̄ia b̄io s̄ã le Dónbeenĩ yi wó.

⁹ A le Dónbeenĩ tonkaro wáa bía n̄n m̄i: «Túa b̄io kà: Bía ɓa von o Pioza yaamu s̄nú d̄iin̄i ɓ̀ɛnt̄in ɓ̄úná s̄i.» O o b̄in̄ia bía: «B̄io bía lé le Dónbeenĩ t̄iá na á le mà.» ¹⁰ A ĩ wáa líi ɓ̄urá a tá le ĩ ɓ̄uaaní a, ká a màh̄á bía n̄n m̄i: «Ébé! Yí wé ɓ̄n. In̄én wee sá le Dónbeenĩ tonló lè ũn̄én lè m̄in z̄awa lè m̄in h̄inni ɓ̄io s̄ii, min̄én na ɓ̀o ho t̄iá ɓ̄oni na ó o Yeesu z̄éenia yi. Le Dónbeenĩ lé ɗ̄io à ũ ɓ̄uaaní. Mu ɓ̄on, ho t̄iá ɓ̄oni na ó o Yeesu z̄éenia, lé h̄on á le Dónbeenĩ ɓ̄i-cúa f̄erowà ɓ̄i-cúa f̄ará wán.»

B̄io á yia yòora a cón-poni á à wé

¹¹ A ĩ b̄in̄ia le ĩ loń, á ĩ m̄on à ho wáayi ɓ̄ii h̄era. A ĩ le ĩ loń à lée cón-poni na. Yia yòora a yèni ɓa le «Yia láayi wi á lé ho t̄iá ɓ̄oni ɓ̄anso.» O wee s̄iin̄i ɓa n̄upua ɓ̄úná, à tá h̄á h̄ia làa ɓ̄io t̄érinna. ¹² O yio ka lòn d̄sh̄ũ denle. Mu bá-z̄amu kh̄onlúe-z̄awa c̄èr̄è á ɓ̄ura a ɓ̄uh̄ũ yi. Yèni ɓ̄ui á túara a wán. N̄upue yí z̄ũ le ká mu yin̄on̄ or̄én mí d̄on. ¹³ O kánɓun na ó o z̄á á z̄ira le c̄ani yi. O yèni ɓ̄ui ɓa le «Dónbeenĩ ɓ̄ion̄i.»

¹⁴ Ba h̄in-táwá na ló ho wáayi á yòora ɓa cón-poa ɓ̀o a yi. Ba z̄á h̄á s̄i-poa bè-seni ɓ̄iiap̄iia. ¹⁵ Kh̄atóni yara ɓ̄unso na ɓ̄ia wi á wee lé o ɓ̄ii yi. H̄on kh̄atóni so lé h̄ia ó o ò firáa lè ho d̄im̄iɓ̄á k̄ana n̄upua, á à d̄an̄ ɓa. O o ò s̄uwan̄i mí ɓ̄anká ɓa wán làa s̄ob̄é. O ò fi ɓa làa ɓ̄io ɓa wee firáa ho Er̄éz̄en̄ ɓia à ɓaa ɓ̄io s̄ii, à z̄éenin̄aa le Dónbeenĩ na d̄a mu ɓ̄io ɓ̄uenɓ̄uen s̄i-c̄il̄é. ¹⁶ ɓ̄io kà lé ɓ̄io túara a kánɓun là a buz̄oh̄ũ wán:

«Bá-Z̄AWA ɓ̄UENɓ̄UEN B̄É, N̄UNASA ɓ̄UENɓ̄UEN
N̄UH̄SO.»

¹⁷ A ĩ b̄in̄ia le ĩ loń, á ĩ m̄on le Dónbeenĩ tonkaro ɓ̄ui ò o zoó d̄in̄ le wii yi, á wee ɓ̄io ɓ̄io kà ɓ̄n̄p̄n̄ lè ɓa ɓ̄inz̄awa na wee kh̄i yòo d̄é fir̄ic̄iri ho wáayi:

«Mi ɓuee kúee mɔn wán à mi dí ho sánú, hĩa le Dónbeenĩ wíokaa ɓío. ¹⁸ Bĩa ɓúenɓúen na húrun á mi ɓuee dí sánia: Ba bá-zàwa, ɓa dásíwá ɓúnása, ɓa cúawa làa ɓĩa wee yòo ɓa, ɓa nùpua na wi míten là ɓa wobáanĩ, ɓĩa ɓío ɓúhú mĩa làa ɓĩa ɓío ɓúhú wi.»

¹⁹ A ĩ ɓínia le ĩ loń á ĩ mɔn o yĩa, là ho ɗímíná bá-zàwa là mí hĩn-táwá, à ɓa kúaa mɔn wán à firáa làa yĩa yòora a cón-poni là mí hĩn-táwá. ²⁰ A ɓa wĩira a yĩa mu, á wĩira yĩa fɛera hã ɓi-cúa na yí bon na wó mu yéréké ɓiowa o yĩa mu yahó. O wó kà síi á khàráa ɓa nùpua vĩinía, bán na ó o yĩa mu fiminĩ bò wán, bán na ɓúaanía o kansi. O yĩa mu là a ɓi-cúa fɛero mu á ɓa kúaa ho kíríbĩ dā-be-beenĩ yi là mí yèn-vèení. ²¹ O o yĩa mu hĩn-táwá na ká bán á yĩa yòora a cón-poni ɓó là ho khà-tóní na wee lé o ɓii yi, á ɓa ɓínzàwa ɓúenɓúen ɓueé dú ɓa sánia, á sù.

20

Bío wó hã lúlúio khiá-pírú pàahũ

¹ A ĩ ɓínia le ĩ loń á ĩ mɔn le Dónbeenĩ tonkaro ò o ló ho wáayi wee lii. O ɓuan ho kǎhũ na náyiló ɓii mĩa ɓàn zūajii won-za, á ɓuan ho zúakùarí na ɓúaa. ² O tonkaro mu wĩira a ɓĩa be-beenĩ. O ɓĩa mu lé o háa na wi ɓín hàanĩ. Ba wee ve o làa Nì-ɓákálo tàá Satāni. O wĩira a can là ho zúakùarí ò o mĩa dā hã lúlúio khiá-pírú. ³ O can wo lío dó ho kǎhũ na náyiló ɓii mĩa yi, á dó ɓii, á bò le Dónbeenĩ fiminĩ wán. O wó ɓún bèra a na, ò o wáa yí ɓíní yí dàń khà ɓa nùpua vĩiní ká hã lúlúio khiá-pírú mu yí khiina. Ká hǎn khii khiina, ó o ko ò o lén lée fee día o ò wé ho pǎn-za dèɛ.

⁴ A ì biniá le ì loń á ì mɔn bá-zàmu kanmúiní. Bìá kará hã wán á le béenì díró pànká nɔn yi. I mún mɔn bìá 6a kúiora júná mànákâwa. Ba kúiora 6a júná lé bío 6a zéeniá ho tũíá na ó o Yeesu mà, á buera le Dónbeenì bionì. Bán yí òuaaniá o yĩ, á yí òuaaniá o kansi. O fíiminì mún mía 6a òuráa lè 6a níní wán. Ba vèera á à páaní ì dí le béenì làa yĩ le Dónbeenì mɔn léra á à ðã hã lúlúio khiá-pírú. ⁵ Bún lé ho nín-yání vèeró. Ba nĩ-hía na ká bán máa vèe ká hã lúlúio khiá-pírú jii á yí sú. ⁶ Bìá nín-yání vèera bán júná sí, 6a bío sã le Dónbeenì yi. Mu cúa-jun ní húmú máa yí pànká bán wán. Ba à wé le Dónbeenì làa yĩ le mɔn léra yankarowà. Ba à dí le béenì làa wo á à ðã hã lúlúio khiá-pírú.

O Satāni bío yáara

⁷ Ká hã lúlúio khiá-pírú mu khiina, á 6a à lén o Satāni á lée fee á à díá ⁸ ó o tĩn ì híní wé è khà ho ðímíjǎ kǎna búenbúen nùpua á à vīiní. Hón kǎna so 6a wee ve làa Kooki làa Makooki* O o ò ve 6a à kúee mín wán hã hĩa táró bío yi. Ba à wé boo lòn yámú jumu jii hònlè bia bío síi. ⁹ I mɔn 6a à 6a ló ho ðímíjǎ kùarǎa búenbúen yi jàana lua á bueé dó kíniá hó lóhó na le Dónbeenì wa làa sòobéε yi, hĩa le nìpomu wi yi. Ká ðǎhũ búí màhǎ ló ho wáayi á líí bó 6a júhũ. ¹⁰ O Satāni na lá wee khà 6a vīiní wón 6a wiira dó ho kíribi ðã-be-beenì yi, hen na á 6a kúaa o yĩ làa yĩ fεera hã jii-cúa na yí bon yi. Ba lò á à be bín fεεε le wisoni lè ho tĩnàahũ hã lúlúio na jii mía yi.

Le Dónbeenì citio ho ðímíjǎ nùpua búenbúen

* **20:8** Kooki làa Makooki: Hã bío wee zéeni bíá lé le Dónbeenì zúkúsa bío ho páahũ vaa véeni. Loń Ezekiyεεle vūahũ 38–39

11 A ì bíníá le ì loń á ì mɔn bá-zàmu kanmúí-beenì dà-poni làa yíá kará le wán. Ho tá lè ho wáayi ɲuuna vúnun o yahó, á máa bíní máa mi. 12 A ì bíníá le ì loń á ì mɔn ɓa nǐ-hía, bǐa bǐo ɲúhǔ wi làa bǐa bǐo ɲúhǔ mía, à ɓa dǐn mu bá-zàmu kanmúíni mu yahó. O o ɓúí hénkaa há vǔnna na ɓa nùpua bè-wénia túara yi. O o ɓúí mún lá ho vǔahǔ ɓúí héra. Hón á bǐa yú le mukǎnǐ binbirǐ yènnáa túara yi. A le Dónbeenì fǎ le cítii ɓa nǐ-hía wán á héhaa lè ɓa bè-wénia na túara há vǔnna mu yi. 13 Bǐa húrun mu ɲumu yi céra á mu ɲumu díá á ɓa ló. Hàri mu húmú lè ho nǐ-hǎnbó-lóhó á díá mí nǐ-hía á ɓa ló. A le Dónbeenì cítii ɓa nǐ-hía búenbúen á héhaa làa bǐo ɓa nǐ-kéní kéní wó. 14 A mu húmú lè ho nǐ-hǎnbó-lóhó á ɓa dóra kúaa ho dǎ-be-beenì yi. Hón dǎ-be-beenì so lé mu húmú cúa-ɲun níi. 15 Nùpue léé nùpue na yèni mía ho vǔahǔ na á bǐa yú le mukǎnǐ binbirǐ yènnáa túara yi, bán búenbúen ɓa mún dóra kúaa ho dǎ-be-beenì mu yi.

21

Ho wáayi finle lè ho tá finle

1 A ì bíníá le ì loń á ì mɔn ho wáayi finle lè ho tá finle. Ho wáayi lè ho tá na lá wi lè ho yahó á ɲuuna vúnun. Mu yámú ɲumu wǎa mía. 2 A ì mɔn ho Zeruzalɛmu lóhó dà-finle, hǐa bǐo sǎ le Dónbeenì yi. Ho ló ho wáayi le Dónbeenì cǔn wee lii. Ho se làa sòobéè lòn há-fíá na wíokaa míten mí yaamu bǐo yi. 3 A mu tǎn-beenì ɓúí sǎ ɲá lè mu bá-zàmu kanmúíni cǔn á bía: «Mi loń, bǐo kà wán á le Dónbeenì páanía kará lè ɓa nùpua. Le páanía kará làa ba, á ɓa lé le nǐpomu. Le Dónbeenì mí bæere

wi làa ba. ⁴ Le sùukaa 6a yèn-caa búenbúen. Mu húmú lè le yi wéε lè le wéε, lè le lònbee á wáa vó, lé bïo á mu bè-kia búenbúen vó.»

⁵ A yïa kará mu bá-zámu kanmúini wán wáa bía: «Mi loí, í wó mu bïo búenbúen lè mu bè-fla.» O bía: «Túa bïo á í bía, lé bïo há bíoní mu lé ho túiá poni á láayi wi.»

⁶ O o biniá bía: «Mu jii wáa sú. Lé ínén á búa mu bïo búenbúen júhú, á lé ínén mún ñ véení mu bïo búenbúen. I lé mu bïo búenbúen júhú búεní, á mún lé mu véení. Yïa le ju-hání dà, á mu jumu na wee lé le mukáni binbirí jun-dání yi á ínén ñ na bânso yi làa kãamáa ó o ò ju. ⁷ Bún búenbúen lé há kia na bïo á à sï yïa fá ho fúuhú yi. Á í wáa à wé bânso bân Dónbeení, á bânso wáa à wé í za. ⁸ Ká 6a zínlowà, làa bía pá le Dónbeení bïo, lè há yírá-wará wérowà, lè 6a ñi-búewá, làa bía wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, lè 6a ñi-cíwa, lè 6a wòn-hāwà, lè 6a sabín-fúaalowa, bán búenbúen á à kúee ho kíribí dā-be-beení yi á bún bèn ñ wé bán bïo na sã 6a yi. Bún lé mu húmú cúa-jun níi.»

Ho Zeruzalεmu lóhó dà-finle

⁹ A le Dónbeení tonkarowà nùwã hèjun na buan há lánporá bïo hèjun na mu bè-súmáa wi yi ñi-kéní á buéé bía non miil: «Buen le í zéení a Pioza bân há-fla làa fo.»

¹⁰ A le Dónbeení Hácírí pánká kera í wán ó o tonkaro mu lá mi yòoraráa le búee búii na bùaa á dōn làa sòobéε wán. O zéeniá ho Zeruzalεmu lóhó na bïo sã le Dónbeení yi làa mi ká ho ló ho wáayi le Dónbeení cón wee lii. ¹¹ Ho lóhó mu wee juiika kúiakúia lè le hue-seni na yáwá here na 6a le zasipu bïo síi. Ho wee ce wéréwéré lòn

máká dũuhũ. Bio ho wee ñuĩkaráa wee zéeni le Dónbeenĩ cùkú. ¹² Ho lóhó mu dándá na bánbáa ho á ɓàaa, á mún dñn. Hã zũaɓiní na wi ho dándá mu yi á léee píru ñun. A hã lè mí dà-kéní kéní á le Dónbeenĩ tonkarowà ñi-kéní kéní pan yi. O o *Isirayeele zĩ-ɓuná píru ñun yènnáa túara hã zũaɓiní mu mí dà-kéní kéní wán. ¹³ Hã zũaɓiní bio tĩn wi lè le wii hènii, bio tĩn wi lè le wii hènii ɓàn nín-tiání, bio tĩn wi lè le wii hènii ɓàn nín-káahó, ká hã bio tĩn wi lè le wii tènii. ¹⁴ Ho dándá mu ñuhũ bàrá hã hue-be-beera píru ñun wán. O Pioza tonkarowà píru ñun yènnáa túara hã hue-be-beera mu dà-kéní kéní wán.

¹⁵ O o tonkaro mu na wee bio làa mi á ɓuan le dèe ɓúu na wee m̀nzá lè mu bio. Le wó lè ho sánú. Dén lé dño ó o ò m̀nzá lè ho lóhó, lè ho zũaɓiní, lè ho dándá. ¹⁶ Ho lóhó mu sãa léee bio náa, á màa mín. O o tonkaro mu wãa m̀nzãa ho lóhó mu á ho yú mu bio m̀nzãnií cúa-muaaseé píru ñun na à yí hã kilomæeterewa muaaseé ñun làa khiá-náa síi. Ho dãamu á mún màa mín lè ho sání dà-kéní tóntómú. ¹⁷ O mún m̀nzãa ho lóhó mu dándá làa bio ɓa nùpua wee m̀nzá lè mu bio á ho yú nín-kókóní cúa-ɓúará-hèñun làa bio náa. ¹⁸ Ho dándá mu son lè hã *hue-sení ɓúu na ɓa le zasipu. Ho lóhó mí beere hón son lè ho sánú binbirĩ, á wee ce wéréwéré lòn máká dũuhũ. ¹⁹ Hã hue-be-beera píru ñun na ho dándá ñuhũ bàrá wán á donkhueékaa lè hã hue-sení píru ñun.

Le nín-yání hue-be-beeni á donkhueéra lè le hue-sení na ɓa le zasipu.

Le ñun nii donkhueéra lè le hue-sení na ɓa le safire.

Le tĩn nii donkhueéra làa dño ɓa le kaliseduana.
Le náa nii donkhueéra làa dño ɓa le emeroode.

20 Le hònú ní donkhueéra làa ãño 6a le saadu-
 ana.
 Le hẹ̀zín ní donkhueéra làa ãño 6a le koronali-
 ina.
 Le hẹ̀jun ní donkhueéra làa ãño 6a le korisoli-
 ite.
 Le hẹ̀tín ní donkhueéra làa ãño 6a le beeriile.
 Le dẹ̀nú ní donkhueéra làa ãño 6a le topaaze.
 Le píró ní donkhueéra làa ãño 6a le kori-
 zoparaze.
 Le píró dòn ní donkhueéra làa ãño 6a le
 turikuaaze.
 Le píró jun ní donkhueéra làa ãño 6a le amitisi-
 ite.

21 Hã zũajiní píró jun na lénkaa ho lóhó mu
 dándá yi wonna lè mí dà-kéní kéní á wó lè hã hue-
 poa búí sǐ bè-sení dà-kéní kéní na yàwá here. Ho
 lóhó mu wã-beení hón wó lè ho sǎnú, á wee ce
 wéréwéré lòn mákǎ dũhũ.

22 Ho lóhó mu á ã yí mǎn *Dónbeenĩ zĩ-beení yi.
 Ho màkóo mía le yi, lé bǐo ó o Nùhũso Dónbeenĩ na
 dà mu bǐo búenbúen là a Pioza lé bán mí bæere á wi
 bǐn. 23 Ho lóhó mu màkóo mía le wii lè ho pǐihũ
 khoomu yi. Le Dónbeenĩ cùkú ka lòn khon-be-
 beenĩ á dó ho wán. O o Pioza mún dó mí khoomu
 ho wán. 24 Lé bǐn khoomu so á ho ãmíjǎ kǎna
 nùpua á à keń yi. A ho ãmíjǎ bá-zàwa á à 6ua
 mí ní bǐo ò buennáa ho yi. 25 Ho lóhó mu dándá
 zũajiní á máa bǐnĩ máa pe le wisoni yi. Mu bon.
 Hã máa bǐnĩ máa pe, lé bǐo á tá máa bǐnĩ máa hĩ.
 26 Ho ãmíjǎ cùkú lè ho bè-sení búenbúen á 6a wé è
 6ua à buennáa ho lóhó mu yi. 27 Bǐo na yí máa ce
 le Dónbeenĩ yahó máa zo ho lóhó mu hùúu. Hã
 yǐrá-wará wérowà lè 6a sabín-fũaalowa mún máa
 zo ho lóhó mu hùúu. Bǐa yènnáa túara bǐa yú le

mukāñi binbirĩ yènnáa vūahũ yi, hĩa ó o Pioza te, lé bán mí dòn zoó keení ho lóhó mu yi.

22

¹ Ó o tonkaro mu zéeniá ho muhũ búu làa mi. Ho jummu wee na le mukāñi binbirĩ ba nùpua yi. Mu wee juiika lòn máká dũuhũ. Mu wee lé le Dónbeenĩ là a Pioza bá-zàmu kanmúini cón, ² à vāná ho lóhó mu wā-beeni sii yi. A le vīndèè na wee na le mukāñi binbirĩ á wi ho muhũ mu sãa mí bĩo jun yi. Le wee ha hã cúa-pírú jun le lúlúure yi. Piihũ léé piihũ à le ha. Le bán vānna lé le tĩni á ho dīmíná kãna nùpua wee vāaní lè míten. ³ Bĩo búu na le Dónbeenĩ dánkánia á máa bĩni máa keñ ho lóhó mu yi. Le Dónbeenĩ là a Pioza bá-zàmu kanmúini wi ho yi, á le Dónbeenĩ ton-sáwá wé è òuaani le Dónbeenĩ. ⁴ Ba à mi le Dónbeenĩ yahó, le yèni á à túa ba òuráa wán. ⁵ Ho tá máa bĩni máa hĩ. Nùpua màkoo máa bĩni máa keñ fĩntãni làa wii khoomu yi, lé bĩo ó o Nũhũso Dónbeenĩ á à dé mí khoomu ba wán. Ba à dí le béeni fèèè hã lúlúio na jii mĩa.

O Yeesu le hen làa cĩnú ká mí ì bĩni ì buen

⁶ Bũn món, ó o tonkaro mu bĩniá bia nòn mi: «Hã bioní na fo já lé ho tũiá poni á láayi wi. O Nũhũso Dónbeenĩ lé yĩa wee dé mí Háciri mí jicúa fèerowà yi. Orén lé yĩa tonkaa mí tonkaro ò o buee zéeni bĩo á à wé hen làa cĩnú lè mí ton-sáwá.»

⁷ O Yeesu bía: «Loñ, ì ì bĩni ì buen hen làa cĩnú. Yĩa wee tà bè le Dónbeenĩ jicúa na fèera ho vūahũ na kà yi bèntĩn jũhũ sí.»

⁸ Lé ínén Zãn á mən mu biowa mu, á já bĩo bía búenbúen. Bĩo á ì mən mu á já mu vó, á ì líi búrá

o wáayi tonkaro mu tá le í òuàaní a. ⁹ Ká a màhã bíá n̄n̄ miì: «Ébé! Yí wé b̄n̄. Inén wee sá le Dónbeen̄i tonló lè ùnén lè m̄n̄ zàwa lè m̄n̄ hínni bío síi, minén na lé le *Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄erowà làa bíá wee tà bè ho v̄uah̄ú na kà bíoní yi. Le Dónbeen̄i lé d̄io à ù òuàaní.» ¹⁰ O o pá bíniá bíá: «Hã j̄i-cúa na f̄era ho v̄uah̄ú na kà yi á ù yí bua ù dòn. Mu bon, bío hã zéeniá wéró á sùaràa. ¹¹ Yia yí téréna, à wón wé wé bío yí téréna. Yia yí máa ce le Dónbeen̄i yahó, à wón wé wé bío yí máa ce le Dónbeen̄i yahó. Yia téréna, à wón wé wé bío téréna. Yia bío sã le Dónbeen̄i yi, à wón wé wé bío sí le Dónbeen̄i yi.»

¹² O Yeesu bíniá bíá: «Loí, í ì bíni ì buen hen làa c̄inú. Bíá wó se làa bíá yí wó yí se lè mí n̄i-kéní kéní á ì buan bío na ko làa ba wà wéé na yi. ¹³ Lé inén á bua mu bío búenbúen j̄uh̄ú, á lé inén mún ñ véení mu bío búenbúen. Í lé mu bío búenbúen j̄uh̄ú búeení, á mún lé mu véení.»

¹⁴ «Bia s̄era mí s̄i-z̄inia á hã wee ce wéréwéré bán j̄uná sí. Ba à d̄an̄ ñ zo ho lóhó mu yi á zoó dí le v̄ind̄èe na wee na le muk̄an̄i binbir̄i bia. ¹⁵ Ká bíá lé ba booní* lè ba n̄i-c̄iwa, làa bíá wee wé ho hã-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, lè ba n̄i-búewá, lè ba w̄n̄-h̄awà, làa bíá wa hã sabioní, bán búenbúen á à k̄en̄ ho kh̄uh̄ú.»

¹⁶ «Inén Yeesu lé mi tonkaa í tonkaro na ló ho wáayi ò o buée zéeni mu bíowa mu bío lè minén k̄er̄et̄ewa mi kuio yi. Í lé o b̄éé *Daviide m̄n̄m̄n̄i, í ka lòn tá-t̄ia m̄n̄ayiire† na wee j̄uiíka.»

* **22:15** Ba booní: Ba z̄uíf̄uwa c̄ón á ba booní bío wee zéeni ba n̄upua na yí máa ce le Dónbeen̄i yahó. † **22:16** Tá-t̄ia m̄n̄ayiire: Mi lor̄i 2.26-28

17 Le Dónbeenĩ Hácírí là a há-fla páanía wee bío le: «Buen.» Bĩa búenbúen ná bío bía à bán mún bío le: «Buen.» Bĩa le ɲu-hání dà, à bán buen. Bĩa wi à ɓa ɲu mu ɲumu na wee na le mukāñi binbirĩ à ɓa ɓuee ɲu mu làa kãamáa.

18 Minén búenbúen na wee ɲí le Dónbeenĩ ɲi-cúa na fɛera ho vūahũ na kà yi á ínén Zãn wee mĩ bío kà làa sòobéé á à na yi: Hen ká núpue bò bío ho vūahũ mu ɲi-cúa na fɛera wán, á le Dónbeenĩ ì wé á mu bè-sũmáa na bío bía ho vūahũ mu yi á à yí ɓànso.

19 Ká yĩa ɓèn mún léra bío ɓúi ho vūahũ mu ɲi-cúa na fɛera yi, á le Dónbeenĩ á à lén ɓànso ní le vĩndèé na wee na le mukāñi binbirĩ bĩa díní, lè ho lóhó mu zoró yi, làa bío mu zéeníanáa ho vūahũ mu yi.

20 A yĩa na zéenía bío bía ho vūahũ na kà yi bío wee bío bío kà: «Hen làa cĩnú ká í bĩní ì buen lée kénkén.»

«*Amiina! Núhũso Yeesu, buen!»

21 Le o Núhũso Yeesu wé mí sãamu lè ɓa búenbúen.

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 30 Dec 2021
331a1641-e36a-5300-8cb1-c9476fcef9bf